

3

DISCHENTE

ANTONIO IGNAZIO GARAU

DISCHENTE 3

ELEMENTOS DE ANÀLISI LÒGICA
CUN PRUS DE 250 ESEMPOS DE FRÀSIAS ANALIZADAS

PROVINTZIA DE ARISTANIS
SETTORE PROMOTZIONE DE SU TERRITÒRIU

UFFITZIU DE SA LIMBA E
DE SA CULTURA SARDA

Dischente (òpera in ses volùmenes):

1. Dischente 1: Sa tutela de sas limbas de minoria, Sa situatzione linguistica oe in die in Sardigna, Is sonos de su sardu, Su repertòriu linguisticu de una comunidade-mollu in Sardigna, Interlinguistica sardu-italianu (sàgios de *Antonio Ignazio Garau*, *Michele Ladu*, *Gianfranca Piras*)
2. Dischente 2: Ortografia, Sas noe partes de su discursu (sàgios de *Antonio Ignazio Garau*, *Michele Ladu*, *Gianfranca Piras*)
3. Dischente 3: Elementos de anàlisi lògica (sàgiu de *Antonio Ignazio Garau*)
4. Fainas pro s'impreu de su sardu in s'Amministrazione Pùblica (sàgios de *Cristiano Becciu*, *Michele Ladu*, *Gianfranca Piras*)
5. Pro imparare 1 (esertitzios de *Michele Ladu*, *Gianfranca Piras*)
6. Pro imparare 2 (esertitzios de *Michele Ladu*, *Gianfranca Piras*)

Progetu: *Uffitziu de sa Limba e de sa Cultura Sarda*

Curadores de sa publicatzione: *Salvatore Cubeddu*, *Marinella Marras*

Progetu gràficu: *Valter Mulas (ADWM)*

Impaginatzione: *Giovanna Zucca*

Editing: *Salvatore Cubeddu*, *Antonio Ignazio Garau*, *Marinella Marras*

Imprintadu dae: *Nero a colori Aristanis*

Custa publicatzione est istada finantiada dae:

PRESIDÈNTZIA DE SU
CONSIGLIU DE SOS MINISTROS

REGIONE AUTÒNOMA
DE SA SARDIGNA

Lege 15 de nadale 1999, n. 482, "Normas in matèria de tutela de sas minorias linguisticas istòricas", annualidade 2007, progetu "Limba Sarda: limba de s'identidade, limba de su mundu" de sa Provintzia de Aristanis, paris cun sos Comunes de Abbasanta, Aidomaggiore, Albagiara, Ales, Allai, Ardauli Assolo, Asuni, Baradili, Baratili San Pietro, Baressa, Bauladu, Bidonì, Bonarcado, Busachi, Cabras, Cuglieri, Curcuris, Flussio, Ghilarza, Gonnoscodina, Gonnosnò, Laconi, Marrubiu, Masullas, Milis, Modolo, Mogorella, Mogoro, Montresta, Morgongiori, Narbolia, Neoneli, Norbello, Nughedu Santa Vittoria, Nureci, Nurachi, Oristano, Palmas Arborea, Pau, Paulilatino, Pompu, Riola Sardo, Ruinas, Sagama, Samugheo, San Nicolò d'Arcidano, Santa Giusta, Santulussurgiu, San Vero Milis, Scano Montiferro, Seneghe, Senis, Siamaggiore, Simala, Sini, Soddi, Solarussa, Sorradile, Suni, Tadasuni, Terralba, Tinnura, Tramatzà, Tresnuraghes, Ula Tirso, Usellus, Villanova Truschedu, Villa Sant'Antonio, Villaurbana, Villaverde, Zeddiani, Zerfaliu.

Setore Promotzione de su territòriu: dirigente ing. *Piero Dau*

Servitziu Istruzione pública, Cultura e Benes culturales: responsàbile senn. *Giorgio Zago*
tel. 0783/3683.218 - fax. 0783/3683.262 e-mail: giorgio.zago@provincia.or.it

Uffitziu de sa Limba e de sa Cultura sarda: dot. *Salvatore Cubeddu*, dot.ssa *Marinella Marras*
tel. 0783/3683.203 - fax. 0783/3683.206 e-mail: uffitziu@dischente.or.it

© Provintzia de Aristanis, Aristanis, 2011 – TOTU SOS DERETOS RISERVADOS

de Antonio Ignazio Garau

ANÀLISI GRAMMATICALE, ANÀLISI LÒGICA, ANÀLISI DE SU PERÌODU

Cunforma a is partziduras traditzionales de sa grammàtica, una produtzione linguistica si podet analizare sighende tres carreras: cussa de s'anàlisi grammaticale, cussa de s'anàlisi lògica e cussa de s'anàlisi de su perìodu. S'**anàlisi grammaticale** pigat a cunsideru is categorias grammaticales de is faeddos de una fràsia, est a nàrrere chi - faghende s'iscumponidura de sa fràsia – assinnat ònni paràula a una de is noe categorias grammaticales o partes de su discursu: articulu, nùmene, agetivu, pronùmene, verbu, avèrbu, prepositzione, congiuntzione e interietzione. Is primas chimbe sunt is categorias mudòngias, variàbiles, pro ite ca podent mudare s'acabu issoro, est a nàrrere sa desinèntzia, o sa forma pro fàghere sa flessione o s'acòrdiu grammaticale; is ùrtimas bator sunt non mudòngias, invariàbiles, pro ite ca non sunt sugetas a sa flessione segundu is paràmetros de su gènere, de su nùmeru, de is tempos e de is modos verbales, etc. S'**anàlisi lògica**, imbetzes, est sa parte de sa sintassi chi pigat a cunsideru is tareas sintàticas de is elementos chi formant una fràsia. Issa ischerat e classificat is categorias sintàticas de sa fràsia (su sugetu, su predicadu, s'atributu, s'apositzione, is complementos, etc.). Pro fraigare una fràsia de sètiu bellu cun custas categorias, is faeddos si ponent paris in unidades, de livellu prus mannu de sa paràula ma prus piticu de sa fràsia, chi ddis narant **sintagmas**. Si leghimus sa fràsia:

'sa pipia istràngia at papadu sa minestra cun sa cullera',

ddoe atzapamus custos sintagmas: 1) sa + pipia + istràngia: est unu sintagma numenale, pro ite ca su nùcleu suo est unu nùmene; 2) at + papadu: est unu sintagma verbale, pro ite ca su nùcleu suo est unu verbu; 3) sa + minestra: est un'àteru sintagma numenale; 4) cun + sa + cullera: est unu sintagma prepositzionale, pro ite ca est introduidu dae una prepositzione. S'**anàlisi de su perìodu**, in fines, s'interessat de is fileras de fràsias simples (o propositziones) acapiadas a pare in manera de formare unu tretu de produtzione linguistica prus longu e articuladu, autònomu e chi tèngiat sinnificadu cumpridu, chi est sa fràsia cumplessa o perìodu. Si torramus a castiare sa fràsia de in antis e, mancari, nde ddoe atzunghimus un'àtera, *'sa pipia istràngia at papadu sa minestra cun sa cullera, pro ite ca teniat fàmene'*, s'anàlisi de su perìodu si narat duncas chi semus in dae in antis de una fràsia cumplessa (o perìodu) formada dae una propositzione **autònoma** a manera prena (*sa pipia istràngia at papadu sa minestra cun sa cullera*), chi est sa **propositzione printzipale, non dipendente** dae àteras e chi antis las

apoderat, e dae un'àtera propositzione (*pro ite ca teniat fàmene*) **segundària, no autònoma**, duncas **subordinada** a sa printzipale, acapiada a custa gràtzias a una congiuntzione subordinadora (*pro ite ca*) de creze causale. S'anàlisi de su periodu si narat, galu, chi est una propositzione subordinada **esplitzata**, pro ite ca tenet comente a predicadu una forma verbale de modu finidu (indicativu), de creze **causale**, ca inditat sa caione de s'atzione e de sa situatzione de sa fràsia printzipale, e si narat fintzas chi est de **1^u gradu**, pro ite ca dipendet inderetura dae sa propositzione printzipale. Pro fàghere s'anàlisi lògica de una fràsia, creimus chi potzant resurtare utilosos unos cantos consìgios pràticos:

- 1) in antis de totu is àteros elementos, bolet agatadu su verbu (predicadu verbale o nume-nale chi siat);
- 2) atzapadu su verbu, tocat a chircare su sugetu, chi depet congeniare e cuncordare cun su verbu;
- 3a) si su verbu est transitivu ativu, cumbenit a chircare luego su complementu ogetu (chi respundet a is preguntas "*chi?*" o "*ite cosa?*", "*cale cosa?*") e, a pustis, is complementos non deretos. Esempru:

ANÀLISI LÒGICA: "s'assessore at lèghidu su documentu paris cun su sindigu"			
<i>s'assessore</i>	<i>at lèghidu</i>	<i>su documentu</i>	<i>paris cun su sindigu</i>
sugetu	predicadu verbale	complementu ogetu	complementu de cumpangia
↑ verbu transitivu cun diàtesi ativa			

- 3b) si su verbu est transitivu passivu, est mègius a chircare in antis su complementu de agente o de càusa efitzente. Pro sa chistione de su passivu, tocat a s'ammentare bene de is assimìgios e de is diferèntzias intre de sa limba italiana e de sa limba sarda. In italianu, furriende a passiva una fràsia chi presentat unu verbu cun diàtesi ativa e unu complementu ogetu, podimus bìdere chi su **sugetu (grammaticale e lògicu)** de sa fràsia ativa si faghet complementu de agente (duncas sugetu lògicu) in cussa passiva e chi su complementu ogetu de sa fràsia ativa si fùrriat imbetzes a sugetu (grammaticale, ma non lògicu) de cussa passiva. Esempros:

ANÀLISI LÒGICA: ITALIANU: (verbu cun diàtesi ativa): "La Giunta regionale ha adottato la deliberazione il 18 aprile 2006"				
<i>la Giunta</i>	<i>regionale</i>	<i>ha adottato</i>	<i>la deliberazione</i>	<i>il 18 aprile 2006</i>
sugetu (grammaticale e lògicu)	atributu de su sugetu	predicadu verbale	complementu ogetu	complementu de tempus determinadu

ANÀLISI LÒGICA: ITALIANU: (verbu cun diàtesi passiva): "La deliberazione è stata adottata dalla Giunta regionale il 18 aprile 2006"				
<i>la deliberazione</i>	<i>è stata adottata</i>	<i>dalla Giunta</i>	<i>regionale</i>	<i>il 18 aprile 2006</i>
sugetu (grammaticale)	predicadu verbale	complementu de agente (sugetu lògicu)	atributu de su compl. de agente	cumpl. de tempus de-terminadu

In sardu, imbetzes, s'idea de passivu su prus de is bortas si format cun unu paru de fràsia chi tenet unu fràigu ativu etotu e chi si presentat cun custu sètiu:

ANÀLISI LÒGICA: SARDU: <i>"Sa Giunta regionale at adotadu sa deliberatzione su 18 de abride de su 2006"</i>				
<i>sa Giunta</i>	<i>regionale</i>	<i>at adotadu</i>	<i>sa deliberatzione</i>	<i>su 18 de abride 2006</i>
sugetu (grammaticale e lògicu)	atributu de su sugetu	predicadu verbale	cumplementu ogetu	cumplementu de tempus determinadu

ANÀLISI LÒGICA: SARDU: <i>Sa delibertzione, dd'at adotada sa Giunta regionale su 18 de abride de su 2006"</i>					
<i>sa deliberatzione,</i>	<i>dda</i>	<i>at adotada</i>	<i>sa Giunta</i>	<i>regionale</i>	<i>su 18 de abride de su 2006</i>
cumpl. ogetu	cumpl. ogetu	predicadu verbale	sugetu (grammat. e lògicu)	atributu de su sugetu	cumpl.de tempus determinadu

In sardu, duncas, movende dae una fràsia chi presentat unu verbu cun diàtesi ativa e unu cumplementu ogetu, podimus bìdere chi su sugetu (grammaticale e lògicu) de sa fràsia ativa abarrat sugetu (grammaticale e lògicu) fintzas in cussa chi tenet sinnificadu passivu¹ e chi su cumplementu ogetu de sa fràsia attiva abarrat cumplementu ogetu etotu in cussa "passiva", ma est transidu a manu manca de sa fràsia e torradu a pigare cun unu pronùmene ("dda"). Sa limba sarda preferit a sighire custa manera de formare s'idea de passivu fintzas in is registros formales. Regordamus puru chi una fràsia passiva in ue no est inditadu cumplementu de agente perunu podet pigare in sardu custa forma:

ANÀLISI LÒGICA: ITALIANU: <i>"La deliberazione è stata adottata il 18 aprile 2006"</i>		
<i>la deliberazione</i>	<i>è stata adottata</i>	<i>il 18 aprile 2006</i>
sugetu (grammaticale)	predicadu verbale	cumplementu de tempus determinadu

ANÀLISI LÒGICA: SARDU: <i>"Sa deliberatzione, dd'ant adotada su 18 de abride de su 2006"</i>			
<i>sa deliberatzione</i>	<i>dda</i>	<i>ant adotada</i>	<i>su 18 de abride de su 2006</i>
cumplementu ogetu	cumpl. ogetu	predicadu verbale	c. de tempus determinadu

cun su verbu espressadu a sa de tres persones plurale, cun su sugetu (grammaticale e lògicu) sena de inditare, e cun s'elementu destinatàriu de s'atzione chi faghet a cumplementu ogetu, transidu a manu manca de sa fràsia e torradu a pigare cun unu pronùmene ("dda").

Àteras tres maneras pro esprimere su passivu in sardu sunt:

1. cussa cun s'impreu de sa prepositzione "sena" sighida dae unu partitzìpiu passadu o dae sa prepositzione "de + s'infinidu" ("cussa frùtora est sena isciacuada" o "cussa frùtora est sena de isciacuare");
2. sa chi ddi narant 'pronumemale mèdia', cun s'impreu de sa partighedda "si" (esempru: "custu binu si bufat papende pische");

¹ Ma amus naradu chi est unu fràigu ativu etotu.

3. cussa cun s'impreu de su verbu "bòlere" o "chèrrere", chi espressat un'idea de 'bisòngiu', 'netzessidade' (esempru: "sa màchina est bruta e bolet isciacuada").

Ma, prus che totu in su limbàgiu giuridicu-amministrativu chi interessat in custu cursu, mancari chi su consìgiu chi totus dant siat cussu de furriare is fràigos passivos in fràsias ativas pro chi is testos siant prus craros², podet acontèssere de atzapare su fràigu de sa fràsia passiva sìmile a cussu de sa limba italiana e de àteras limbas neolatinas (est a nàrrere limbas 'sorres' de su sardu)³:

² Càstia Commissione Europea, *Scrivere chiaro*, sena de logu, sena de data, pàg. 10, (chi s'atzapat in linia in s'indiritzu http://www.maldura.unipd.it/buro/manuali/how_to_write_clearly_it.pdf); a Giuseppe Corongiu, *Pro una limba ufitziale*, Ceràxius, Domus de Janas, 2006, pàg.s 69 e 142; de su pròpriu autore, *Una limba comuna cun milli limbàgios*, Ceràxius, Domus de Janas, 2009, pàg. 48. Pro s'impreu de sa forma passiva in sa redatzione de is testos amministrativos est pretzisu a lèghere sa proposta de su Grupu de traballu I.T.T.I.G. de su C.N.R. – Accademia della Crusca, *Guida alla redazione degli atti amministrativi. Regole e suggerimenti*, I.t.t.i.g C.n.r. e Accademia della Crusca, 2011, pàg. 24 (si podet iscarrigare dae s'indiritzu <http://www.ittig.cnr.it/Ricerca/Testi/GuidaAttiAmministrativi.pdf>).

³ Sa prus parte manna de is grammàticas no isbòligant a manera crara sa chistione de su passivu in sa limba sarda e presentant sètios teòricos diferentes meda s'unu dae s'àteru e fintzas antitéticos. Bortas meda, in tames de agiadare a su leghidore a ispranare is dudas suas, contribuint a si ddas fàghere crèschere. Dae s'assertividade de espressadas che a "Nel dialetto nuorese il verbo può essere solamente di forma attiva; la forma passiva non esiste" (Massimo Pittau, *Grammatica del sardo nuorese*, Bologna, Pàtron, 1972, pàg. 90) o "Sa lingua sarda in s'antighidadi no connoscat s'imperu de sa forma faiditza [= passiva, **glossa** cosa nostra] e oindi' e totu ndi fai de mancu su prus ki si podit de da umperai, prus de totu candu no est espressau su cumpridori faidori [= complementu de agente, glossa cosa nostra]" (Antonio Lepori, *Gramàtiga sarda po is Campidanesus*, Quartu Sant'Aleni, Edizioni C.R., 2001, pàg. 97) o "No si narat pròpiu 'sa linna est istada portata a codhu dae/de is ómines!'" o "Su chi mancat in sardu est sa coniugazione passiva cun compl. de agente" (Mario Puddu, *Grammàtica de sa limba sarda*, Casteddu, Condaghes, 2008, pàg. 296), brincamus a espressadas che a "Non esiste nel logudorese una forma organica per il verbo passivo, mentre ne esiste una perifrastica, la quale è composta dalle voci dell'ausiliare essere seguite dal participio del verbo che si vuole coniugare al passivo; cioè esattamente come nella lingua italiana (Grammatica del sardo-nuorese da correggere)" (Massimo Pittau, *Grammatica della lingua sarda. Varietà logudorese*, Tàtari, Carlo Delfino Editore, 1991, pàg. 113. Si faghet osservare chi s'istudiosu curregit issu etotu su chi aiat iscritu in sa *Grammatica del sardo nuorese* de su 1972) o "In perfetto allineamento con l'italiano è in logudorese il canone classico della costruzione passiva, rappresentato dalle voci del verbo essere in associazione col participio passato d'un qualsiasi verbo transitivo [...] Strutture di questo tipo, però, sono piuttosto rare" (Francesco Corda, *Grammatica moderna del sardo logudorese*, Casteddu, Edizioni Della Torre, 1994, pàg.s 75-76) o "Per esprimere l'azione passiva, nel dialetto cagliaritano si ricorre alla forma impersonale, con soggetto di terza persona plurale, oppure ad una perifrasi" (Agata Rosa Maxia, *La grammatica del dialetto cagliaritano*, Casteddu, Edizioni Della Torre, 2010, pàg. 91). De seguru su passivu fatu cun 'èssere + part. passadu' est unu fràigu coltu, impreadu in registros formales, ma pagu in su faeddare collochiale. Pro unu profundamentu iscientificu de sa chistione (diferèntzia intra de sugetu lògicu e sugetu grammaticale, agente e patziente, etc.) consigiamus de lèghere a Michael Allan Jones, *Sintassi della lingua sarda*, Casteddu, Condaghes, 2003, pàg.s 128-134; a Eduardo Blasco Ferrer, *La lingua sarda contemporanea*, Casteddu, Edizioni Della Torre, 1986, pag.s 168-169; a Eduardo Blasco Ferrer, *Italiano, sardo e lingue moderne a scuola. Verso una glottodidattica democratica e aggiornata*, Milano, Franco Angeli, 1999, pàg.s 26-28 e 103-104. In cantu a traballos prus divulgativos, si podet lèghere a Eduardo Blasco Ferrer, *Ello, ellus. Gram-*

ANÀLISI LÒGICA: ITALIANU: (verbu cun diàtesi passiva): “il ragioniere è stato convocato dal sindaco”		
il ragioniere	è stato convocato	dal sindaco
sugetu (grammaticale)	predicadu verbale	cumplementu de agente (sugetu lògicu)

ANÀLISI LÒGICA: SARDU: (verbu cun diàtesi passiva): “su ragionieri est istadu cunvocado dae su sindigu”		
su ragionieri	est istadu cunvocado	dae su sindigu
sugetu (grammaticale)	predicadu verbale	cumplementu de agente (sugetu lògicu)

Duncas, pro acabare, in sa limba sarda puru, cando su fràigu de su passivu sighit su sètiu de sa fràsia passiva de sa limba italiana e de àteras limbas neolatinas, su cumplementu de agente s’agatat semper in presèntzia de unu predicadu verbale de forma passiva o fintzas de unu partitziù passadu cun balore passivu (esempru: “Frantzisca, **saludada** dae is amigas, est partida”). Furriende su fràigu de sa fràsia dae passivu a ativu, su cumplementu de agente (chi fiat sugetu lògicu isceti) si faghet sugetu grammaticale e lògicu de sa fràsia ativa, mentras su sugetu de sa fràsia passiva (chi fiat sugetu grammaticale isceti) si fùrriat a cumplementu ogetu in cussa ativa:

ANÀLISI LÒGICA (fràsia passiva)		
Frantzisca	est istada saludada	dae is amigas
sugetu (grammaticale)	predicadu verbale	cumplementu de agente (sugetu lògicu)
ANÀLISI LÒGICA (fràsia ativa)		
is amigas	ant saludadu	a Frantzisca
sugetu (grammaticale e lògicu)	predicadu verbale	cumplementu ogetu

Ma, pro cantu faghet a ddu fàghere e no ingendrat problemas de ambiguidade o de longhesa de sa fràsia, consigiamus de sighire su fràigu a sa sarda, est a nàrrere “a Frantzisca, dd’ant saludada is amigas” o “a Frantzisca, dd’ant saludada”, chi andat bene fintzas in registros formales;

3c) si su verbu est non transitivu, atzapadu chi si siat su sugetu, cumbenit a chircare is cumplementos non deretos. Esempru:

ANÀLISI LÒGICA: ‘Su sàbadu a merie, sa pipia andat a iscola de violinu’				
su sàbadu a merie	sa pipia	andat	a iscola	de violinu
cumplementu de tempus determinadu	sugetu	predicadu verbale	cumplementu de mòvida a logu	cumplementu de ispetzificatzione
		↑ verbu non transitivu		

matica della lingua sarda, Nùgoro, Poliedro, 1994, pàg.s 196-197 e, de su pròpriu autore, Pro domo. Grammatica essenziale della lingua sarda, Casteddu, Condaghes, 1998, pàg.s 109-113.

In prus, tocat a si regordare chi:

- is agetivos faghent loba cun is nùmenes chi acumpàngiant e ddis narant ‘atributos’;
- artìculos e prepositziones faghent loba cun is nùmenes chi acumpàngiant e non bolent analizados;
- s’avèrbu de negatzione faghet loba cun su verbu chi acumpàngiat;
- sa congiuntzione format un’elementu lògicu pro contu suo;
- is locutzones averbiales formant elementos pro contu issoro;
- is interietziones (o esclamatziones) non sunt acapiadas a su cuntestu lògicu e duncas bo-
lent sinnaladas che a interietziones etotu.

Fata custa introduida lestra, in is pàginas chi sighint si firmamus in sa carrera de s’ànàlisi lògi-
ca, pro abbaidare mègius cales sunt is elementos de fundamentu de sa fràsia: su sugetu, su
predicadu, s’atributu, s’aposizione, is complementos.

SU SUGETU

Su sugetu (dae su latinu SUBIĒCTUM, ‘*su chi est a fundamentu*’), chi podet èssere espressadu
o sutaintesu, una persone umana, un’animale, unu vegetale, una cosa, etc., est su protagoni-
sta de s’atzione pro ite ca o dda faghet, o nde est destinàriu⁴, o s’atzapat in sa cundizione
inditada dae su verbu de sa fràsia (su predicadu), o tenet una calidade particolare inditada
dae su predicadu. Su sugetu format sa fràsia mìnima (o nucleare) paris cun su predicadu:

Fràsias mìnimas o nucleares

Su telèfonu	est sonende.	
sugetu	predicadu	
Sa pitzochedda	istùdiat.	
sugetu	predicadu	
Su chelu	est	craru.
sugetu	còpula	nùmene de su predicadu

Fràsias isvilupadas

Is operàios	de su comune	ant pudadu	is matas	de lìghe	in pratza	de crèsia.
sugetu	cumplem. de ispetz.	predicadu verbale	cumpl. ogetu	cumplem. de ispetz.	cumplem. de istadu in logu	cumplem. de ispetz.

⁴ Sighende su consìgiu de Eduardo Blasco Ferrer, non naramus chi su sugetu ‘sufrit’ o ‘patit’ s’atzione, comente galu a dies de oe si podet lèghere in una filera manna de grammàticas. Pro cumprèndere mègius su perìgulu de s’impreu de definitziones de custa creze càstia a Eduardo Blasco Ferrer, *Italiano, sardo e lingue moderne a scuola. Verso una glottodidattica democratica e aggiornata*, òpera giai remonada, pàg.s 26-28 e 103-104.

Is operàios	de su comune	sunt istracos	ca	(is operàios)	fiant pudende	totu sa die
sugetu	cumplem. de ispetz.	predicadu numenale	cong.	(sug. sutaint.)	predicadu verbale	cumpl. de tempus sighidu

is matas	de ilighe	in pratza	de crèsia.
cumpl. ogetu	cumplem. de ispetz.	cumplem. de istadu in logu	cumplem. de ispetz.

Su sugetu non podet èssere mai introduidu dae prepositziones e agiumai semper s'agatat in antis de su predicadu (ma ddu podet fintzas sighire!). A bortas podet tènnere funtzione partitiva (in custu casu si narat 'sugetu partitivu') comente in custa fràsia:

Unos cantos segretàrios comunales ant pigadu parte a sa cunferèntzia cun su ministru: dd'ant naradu chi non sunt de acòrdiu cun sa reforma presentada.

Su sugetu podet èssere sutaintesu, no espressadu a manera crara, comente 'is segretàrios' in sa fràsia de a subra 'dd'ant naradu chi non sunt de acòrdiu cun sa reforma presentada', ca si nde podet piscare dae su verbu o dae su chi est iscritu o dae su chi si narat in antis, duncas dae su cuntestu de sa fràsia. Su prus de is bortas, su sugetu si sutaindendet cando est unu pronùmene de prima o de segunda persone singulare o plurale ('[Tue] ddoe andas cras a Casteddu?'; '[Nois] non depimus pònnere in mente a is consìgios suos') o cando su verbu est a su modu imperativu ('[Tue] ascurta bene su chi ti narat mamma tua!'). Cando si faghet s'anàlisi lògica de una fràsia in ue su sugetu est sutaintesu, tocat comente si siat a ddu sinnalare semper. Ma su sugetu podet fintzas fartare, comente in su casu de is verbos non personales:

Cras at a pròere.

In su mese de santandria de ocannu passadu aiat niadu.

In fines, tocat a regordare chi su sugetu costumatu a èssere unu nùmene o unu pronùmene, ma fintzas is àteras partes de su discursu, si sustantivadas, podent fàghere a sugetu:

su verbu:	A s'inchiatare non cumbenit!
s'articulu:	' Una ' est s'articulu non determinativu feminine de sa limba sarda.
s'agetivu:	Su durche non m'agradat.
s'avèrbu:	' A pustis ' non bolet nàrrere 'como'.
sa prepositzione:	' De ', prepositzione de sa limba sarda, tocat a dd'iscrìere semper intrea.
sa congiuntzione:	' Pro ite ' introduit una prepositzione subordinada de creze causale.
s'interietzione:	' Unfrighes !' est una respusta de iscurrèidos: sa gente de giudu non ddu narat.

SU PREDICADU

Su predicadu (dae su latinu PRAEDICĀTUM, 'su chi si narat') est su verbu o su grupu verbale chi faghet riferimentu a su sugetu e cuncordat e congèniat cun issu in cantu a morfologia, est a nàrrere chi retzit dae issu is desinèntzias de sa persone, de su nùmeru e, a bortas, fintzas de su genere. Est s'elementu de fundamentu de sa fràsia, ca 'prèdicat', narat carchi cosa in

contu de su sugetu:

- inditat s'atzione cumprida dae su sugetu (Màriu **est istudiende** sa geografia de sa Sardi-gna);
- in is fràigos ativos chi tenent sinnificadu passivu, inditat s'atzione chi su complementu ogetu nd'est destinatàriu (A Màriu, **dd'ant promòvidu** a sa classe tertza);
- acrarit s'istadu de su sugetu (Màriu **est alligru**, ca s'iscuadra sua at bintu su campionadu) o carchi calidade sua (Màriu **est unu pitzocheddu ispassiosu e brullanu**).

Su predicadu podet èssere de duas calidades: numenale o verbale. Su predicadu numenale si format cun duos elementos: una forma de su verbu 'èssere' (chi ddi narant 'còpula') sighida dae un'agetivu o dae unu sustantivu chi dda completat (ddi narant 'nùmene de su predicadu' o 'parte numenale de su predicadu'):

Frantzisca	est	passientziosa.
sugetu	còpula	nùmene de su predicadu (o parte numenale de su predicadu)

Frantzisca	est	infermiera.
sugetu	còpula	nùmene de su predicadu (o parte numenale de su predicadu)

Su predicadu verbale est formadu dae cale si siat verbu predicativu, est a nàrrere chi non siat unu verbu copulativu o chi non tèngiat balore de còpula, ma chi tèngiat imbetzes unu sinnificadu cumpridu, chi potzat istare a solu, coniugadu in totu is formas chi podet pigare: ativa, passiva, riflessiva:

Nigola	cantat
sugetu	predicadu verbale

A Nigola,	dd'	at saludadu	sa maistra
cumplementu ogetu	c.o.	predicadu verbale	sugetu grammaticale e lògicu

Nigola,	s'isciauat
sugetu	predicadu verbale

Su predicadu verbale podet èssere formadu dae verbos transitorios o dae verbos non transi-tivos:

Aleni	ascurtat	su cuntzertu
sugetu	predicadu verbale	cumplementu ogetu
verbu transitiu		

Aleni	caminat	in pratza
sugetu	predicadu verbale	cumplementu de mòvida peri unu logu
verbu non transitiu		

Amus naradu chi su verbu 'èssere', acumpangiadu dae un'agetivu o dae unu nùmene, for-mat su predicadu numenale. Ma cando bolet nàrrere 'istare', 'esistere', 'bivere', 'abarrare', 's'agatare', o cando inditat s'appartenèntzia, tando tenet balore predicativu e bolet duncas cunsideradu che a unu predicadu verbale:

<i>Sarbadore</i>	<i>est</i>	<i>in Casteddu</i>
sugetu	predicadu verbale	cumplementu de istadu in logu

<i>Sa pràtica</i>	<i>est</i>	<i>in archìviu</i>
sugetu	predicadu verbale	cumplementu de istadu in logu

Su verbu 'èssere' isbòligat imbetzes funtzione de verbu de agiudu, est a nàrrere de ausiliare, in sa forma passiva, in sa forma riflessiva e cun is verbos non personales:

<i>S'articulu 3</i>	<i>de sa Finanziària</i>	<i>est istadu aprovalu</i>	<i>eris</i>	<i>dae su Senadu</i>
sugetu	cumpl. de ispetzif.	predicadu verbale	c. de temp. det.	c. de càusa efiziente

<i>Brunu</i>	<i>s'est abbaidadu</i>	<i>in s'ispigru</i>
sugetu	predicadu verbale	cumpl. de aina

<i>Eris</i>	<i>fiat proende,</i>	<i>oe</i>	<i>est niende</i>
c. de temp. det.	predicadu verbale	c. de temp. det.	predicadu verbale

In fines, pro fàghere s'anàlisi lògica de una fràsia, tocata a si regordare chi is **verbos ausiliares** ('èssere' o 'àere'), is **verbos serbidores** o **modales** ('pòdere', 'bòlere', 'dèpere' + unu verbu a s'infinidu, etc.) e is **verbos fraseològicos** ('èssere acanta de' + unu verbu a s'infinidu, 'cumentzare a', 'si pònnere a', 'iscapare a' + unu verbu a s'infinidu, 'èssere' + unu verbu a su gerùndiu, 'sighire a' + unu verbu a s'infinidu, 'acabare de' + unu verbu a s'infinidu, 'resessire a' + unu verbu a s'infinidu, etc.) formant una unidade sintàtica unica, e duncas unu predicadu verbale ùnicu, paris cun su verbu chi acumpàngiant:

<i>S'assessore</i>	<i>at faeddadu</i>	<i>de sa crisi</i>
sugetu	predicadu verbale	cumpl. de argumentu

<i>Su sindigu</i>	<i>est andadu</i>	<i>a Roma</i>
sugetu	predicadu verbale	cumpl. de mòvida a logu

<i>Sa classe</i>	<i>bolet fàghere</i>	<i>sa gita</i>
sugetu	predicadu verbale	cumpl. ogetu

<i>S'abba</i>	<i>de sa pingiada</i>	<i>at iscapadu a buddire</i>
sugetu	cumpl. de ispetzificatzione	predicadu verbale

<i>Su tenore</i>	<i>at acabadu de cantare</i>	<i>20</i>	<i>minutos a como</i>
sugetu	predicadu verbale	atrib. de su c. de tempus det.	cumpl. de tempus determinadu

A metade de tretu intra de su predicadu numenale e de su predicadu verbale sunt is **verbos copulativos**, est a nàrrere verbos chi tenent una funtzione simile a cussa de su verbu 'èssere' impreadu comente a còpula. Tenent unu sinnificadu genèricu e serbint pro acapiare su sugetu a unu nùmene o a un'agetivu (chi ddi narant cumplementu predicativu). Semus faeddende de verbos che a 'istare', 'abarrare', 'pàrrere', 'essire' (in su sinnificadu de s'italianu 'diventare'), 'si fàghere', 'nàrrere', 'tzerriare', 'eligire', 'numenare', 'cunsiderare', 'pensare', 'crèere', 'mòrrere', 'nàschere', 'crèschere', 'resurtare', 'resessire', 'bìvere', etc. In s'anàlisi lògica, consiglia-

mos de inditare custos verbos comente a predicadu verbale⁵. Esempros:

<i>s'assistente</i>	<i>sotziale</i>	<i>paret</i>	<i>cuntenta</i>
sugetu	atributu de su sug.	predicadu verbale	cumpl. predicativu de su sugetu

<i>Is previsiones</i>	<i>de su tempus</i>	<i>sunt resurtadas</i>	<i>giustas</i>
sugetu	cumpl. de ispetzificatzione	predicadu verbale	cumpl. predicativu de su sugetu

<i>Maria</i>	<i>est diventada</i>	<i>mamma</i>
sugetu	predicadu verbale	cumpl. predicativu de su sugetu

Su predicadu cuncordat semper in cantu a persona, nùmeru e, in is boghes cumpostas, fintzas in gènere cun su sugetu:

*Is dipendentes provintziales **iscapant** a is duas*

*S'insalada **est pràghida** a totus*

*Su porcheddu **est pràghidu** a totus*

Comente amus giai bidu pro su sugetu, fintzas su predicadu est un'elementu de fundamentu in sa fràsia e, duncas, non podet fartare. Ma, a sa pròpria manera de su sugetu, su predicadu puru podet èssere no espressadu, est a nàrrere sutaintesu. Custu acontesset:

- onni borta chi su predicadu, prus che totu su predicadu verbale, si comprendet e si nde podet bogare dae su cuntestu, comente acontesset in is respustas. Esempru:

- "T'agradat de prus una tassa de birra o una limonada?"

- "Una limonada."

- in espressadas curtzas, fràsias cunventzionales, saludos, ditzos, etc. Esempru:

"Salude!", "Gràtzias!", "Bella, custa cantzone!", "Chentu concas, chentu berritas"

- in tìtulos de film, de libros, de giornale. Esempru:

"Benzina semper prus cara", "In bator migia pro ses postos de funtzionàriu regionale".

A sa fràsia sena de predicadu, fata duncas de nùmenes o grupos numenales isceti, ddi narant **fràsia numenale**. In fines, si podent atzapare fràsias in ue su sugetu e su predicadu non sunt espressados non pro ite ca sunt sutaintesos, ma pro ite ca non ddoe sunt pròpriu. Sunt fràsias formadas dae unu faeddu ebbia chi tenet, a solu, su sinnificadu de una fràsia intrea. Est su casu, pro esempru:

⁵ Pro nàrrere sa beridade, is grammàticos non sunt de acòrdiu in contu de sa manera de cunsiderare is verbos copulativos. Si pigamus sa fràsia *'Pissente paret cuntentu'*, calicunu cunsiderat su grupu verbale formadu dae *su verbu copulativu + su nùmene o s'agetivu* che a unu predicadu numenale e nde faghet custa anàlisi: *Pissente* (sugetu), *paret* (verbu copulativu), *cuntentu* (predicativu de su sugetu), cun *'paret cuntentu'* chi est unu predicadu numenale. Calicunu àteru, imbetzes, ddu cunsiderat che a unu predicadu verbale e nde faghet custa anàlisi: *Pis-sente* (sugetu), *paret* (predicadu verbale formadu dae unu verbu copulativu), *cuntentu* (predicativu de su sugetu). In fines, àteros dd'assinnant a sa categoria de su 'predicadu cun verbu copulativu' e dd'analizant aici: *Pissente* (sugetu), *paret* (predicadu cun verbu copulativu), *cuntentu* (cumentu predicativu de su sugetu).

- de is interietziones o esclamatziones (s'interietzione 'otzi!' bolet nàrrere 'm'incrèschet', 'mi dolet' o 'mi so ingortu', etc.);
- de is partigheddass assertivas "èia" o "nono" (sa respusta "nono" dada a una pregunta che a "cras, benis cun megus a Aristanis?" bolet nàrrere 'nono, cras deo no ando cun tegus a Aristanis');
- de is espressadas esclamativas e de valutatzione fatas cun avèrbios ("male!" diat pòdere chèrrere nàrrere "sa cosa est andende totu male!").

A custas paràulas chi tenent su sinnificadu de una fràsia intrea, ddis narant **faeddos olofràsticos** (dae s'aregu ὅλος, 'totu intreu', e φράσις, 'espressada, fràsia') o **fràsias monoremàticas**.

S'ATRIBUTU

S'atributu (dae su latinu ATTRIBŪTUM, 'su chi est atribuidu') est un'agetivu o unu partizìpiu chi si referit a unu nùmene, o a un'àteru faeddu impreadu comentu a nùmene, ddu cualificat, ddu piessinnat e ddu detèrminat, e cun custu cungèniat pro gènere, nùmeru e tarea sintàtica. In sa fràsia, s'atributu non tenet ruolu autònomu; difatis, podet èssere:

- atributu de su sugetu ('Su cane **mannu** est apeddende');
- de su complementu ogetu ('Su mese passadu, m'apo comporadu sa màchina **noa**');
- de cale si siat complementu non deretu ('Mi so istracadu de **custa** gente **fengiosa**', 'In **cus-sa** intrada **istrinta**, sa màchina non ddoe passat');
- de sa parte numenale de su predicadu ('Antoni Gramsci fiat unu **grandu** òmine');
- de su complementu predicativu de su sugetu ('Su sùndigu pariat un'amministradore **passientziosu**');
- de s'apositzione ('Cossiga, presidente de sa Repùblica **sardu**, non s'est ismentigadu mai de sa Sardigna, terra **sua istimada**).

Podent fàghere a atributu is agetivos de cale si siat creze: de possuessu ('Custa est sa bitzicleta **sua**'), mustradores ('Su vùgile urbanu est tzerriende a **cudda** persone'), de calidade ('S'at comporadu una domo **bella**'), non definidos ('Sa segretària at faeddadu cun **unos cantos** dipendenti'), de pregunta ('**Cale** tzertificadu bolet?') e is numerales ('**Sa de tres** pitzocas chi est sètzida in cue est figia **mea**'); is partizìpios chi non tenent balore de verbu ('Issu est unu pitzocheddu **impenniadu** meda', 'Apo faeddadu cun una fèmina **assustrada**') e fintzas unos cantos avèrbios impreados in espressadas particulares ('Sa bighina est una fèmina **aici aici**', 'Sa racumandada est arribada sa die **a pustis**'). Fintzas tzertos sintagmas prepositzionales podent isboligare sa funtzione de atributu:

'M'apo comporadu una bestimenta **de giudu**'

'Tzieddu miu est un'istudiosu **de balore**'.

Su chi distinghet s'atributu dae su complementu predicativu e dae su nùmene de su predica-

du est sa dependèntzia sintàtica sua dae unu nùmene. Si abbaidamus is fràsias

- sa ragoniera est una fèmina **intelligente** e **abbista***
- sa ragoniera paret **intelligente** e **abbista***
- sa ragoniera est **intelligente** e **abbista**,*

in a) is agetivos ‘*intelligente*’ e ‘*abbista*’ dependent inderetura dae su sustantivu ‘*fèmina*’ e duncas sunt atributos; in b) dependent dae unu verbu copulativu e duncas sunt cumplementos predicativos de su sugetu; in c) dependent dae sa còpula (su verbu ‘*èssere*’) e duncas formant is nùmenes de su predicadu. In fràsias che a custas bidas immoe, una trastamèngia chi iscòviat si semus in dae in antis de un’atributu o nono est sa de nde bogare s’agetivu: si sa fràsia tenet galu unu sinnificadu cumpridu (‘*sa ragoniera est una fèmina ...*’), a s’ora s’agetivu fiat un’atributu; si nono (‘*sa ragoniera paret ...*’ o ‘*sa ragoniera est ...*’), cheret nàrrere chi fiat o unu cumplementu predicativu o unu nùmene de su predicadu.

S’APOSITZIONE

S’aposizione (dae su latinu AD + PONĒRE, ‘pònnere acanta’) est unu nùmene chi si ponet acanta de un’àteru nùmene pro nde inditare mègius su sinnificadu, su piessinnu, pro ddu descrìere e pro ddu determinare. Sa diferèntzia cun s’atributu est duncas custa:

atributu = est un’agetivu o unu partitzìpiu

aposizione = est unu nùmene.

S’aposizione podet fàghere riferimentu a cale si siat funtzione lògica in sa fràsia, bastet chi custa funtzione siat espressada dae unu nùmene:

Senn.	Fulanu,	su rapresentante	nou	de s'ANCI Sàrdigna,	benit	cras a mangianu
apositz. de su sugetu	sugetu	apositz. de su sugetu	at. de s'ap.	cumpl. de ispetz.	predic. verbale	cumpl. de t. determ.
Su frùmene		Tirsu		est su prus longu de Sàrdigna		
apositz. de su sugetu	sugetu					

<i>Cras ddu naru</i>	a Senn.	<i>Fulanu,</i>	su rapresentante	<i>nou</i>	<i>de s’ANCI Sàrdigna</i>	
	apositz. de su c. de tèrmine	c. de tèrmine	apositz. de su c. de tèrmine	at. de s’ap.	cumpl. de ispetz.	

<i>Apo bidu</i>	a Senn.	<i>Fulanu,</i>	su rapresentante	<i>nou</i>	<i>de s’ANCI Sàrdigna</i>	
	apositz. de su c. ogetu	c. ogetu	apositz. de su c. ogetu	at. de s’ap.	cumpl. de ispetz.	

S’aposizione si podet pònnere in antis o a pustis de su sustantivu chi acumpàngiat. Podet èssere simple, cando est formada dae su nùmene (prus s’articulu, si ddoe est) isceti, o cumposta, cando a prus de su sustantivu ddoe sunt fintzas àteros elementos (atributos o cumplementos):

Senn.	<i>Fulanu,</i>	su rapresentante	<i>nou</i>	<i>de s'ANCI Sàrdigna'</i>	<i>benit</i>	<i>cras</i>
apositz. de su sugetu	sugetu	apositz. de su sugetu	atributu de s'ap.	cumpl. de ispetzificatzione	pred. verbale	cumpl. de t. det.
S I M P L E		C U M P O S T A				

Unu nùmene podet èssere sighidu dae prus de una aposizione:

*'Creo in unu Deus ebbia, **Babbu onnipotente**, **Creadore de su chelu e de sa terra** ...'*

S'aposizione, dda podent introduire fintzas sa preposizione *'de'* e àteros avèrbios o locutiones:

'De responsàbile de su Servitziu amministrativu, deo espresso unu parre negativu'

'In calidade de responsàbile de su Servitziu amministrativu, deo espresso unu parre negativu'

'Comente a responsàbile de su Servitziu amministrativu, deo espresso unu parre negativu'

'Cussu margiane de responsàbile de su Servitziu amministrativu at espressadu unu parre negativu'

SU CUMPLEMENTU OGETU

Su complementu ogetu inditat s'ogetu de s'atzione espressada dae su predicadu verbale, duncas cumpletat su predicadu verbale, e dipendet semper dae verbos transitivos ativos; difatis, custa calidade de verbos isceti permetet su 'tramudu' deretu de s'atzione fata dae su sugetu e espressada dae su verbu cara a un'ogetu, chi podet èssere una persone, un'animale o una cosa. In sardu, respundet a is preguntas *"a chi?"* (cando est rapresentadu dae unu nùmene, pròpriu o comune, de persone umana e, a bortas, fintzas de animale o dae unu pronùmene personale) o *"ite cosa?"*, *"cale cosa?"* (cando est rapresentadu dae un'animale o dae una cosa). Si pigamus sa fràsia *"in butega apo comporadu su pane, s'abba e su casu tratagasadu"*, atzapadu su predicadu verbale *"apo comporadu"* e su sugetu (chi est sutaintesu: *"deo"*), nos podimus duncas preguntare: *"ite cosa at comporadu su sugetu?"*. Iscoberrimus aici tres complementos ogetu: *"su pane"*, *"s'abba"* e *"su casu"* (acumpangiadu e determinadu mègius dae s'atributu *"tratagasadu"*).

ANÀLISI LÒGICA							
<i>(Deo)</i>	<i>in butega</i>	<i>apo comporadu</i>	<i>su pane,</i>	<i>s'abba</i>	<i>e</i>	<i>su casu</i>	<i>tratagasadu</i>
sugetu sutaintesu	cumpl. de istadu in logu	predicadu verbale	cumpl. ogetu	cumpl. ogetu	congiunzione	cumpl. ogetu	atributu de su compl. ogetu

Su complementu ogetu podet èssere formadu dae unu nùmene, dae unu pronùmene o fintzas dae un'àtera parte de su discursu cun funtzione de nùmene:

*"eris apo bidu **a Gianni, fradile tuo**"* (nùmene personale + aposizione + atributu)

*"as ascurtadu **a su segretàriu comunale**"* (nùmene + atributu)

*"mugere mea no agradesset **su durche**"* (agetivu sustantivadu)

*"su segretàriu comunale dd'at respustu **ca nono sicu**"* (avèrbiu sustantivadu)

*"deo dia chèrrere **cuddu**"* (pronùmene mustradore)

“nono, **a issu** non dd'apo bidu” (pronùmene personale)
 “**a chi** as atopadu in sa panga?” (pronùmene preguntadore)
 “su bighinu agradesset **a trincare**” (verbu)
 “nara-mi **su pro ite**” (congiunzione)

In sa parte de s'anàlisi de su perìodu amus a bìdere chi fintzas una fràsia intrea, chi ddi narant ‘propositzione ogetiva’, podet fàghere a complementu ogetu:

“ti naro **chi cras amus a andare a Casteddu** a bìdere sa partida”.

Comente acontesset fintzas cun su sugetu, su complementu ogetu puru podet èssere partitivu, cando ddu introduint locutziones partitivas che a “unos cantos”, “carchi”, “una pariga de”, “unu pagheddu de”, “unu tzicheddu de”, etc., chi dant a s'ogetu unu sinnificadu non definidu o inditant una cantidade genèrica:

“Pro su cumpleannu de Gabriele amus invitadu **a unos cantos cumpangeddos** de iscola”
 “Custu mangianu, in su mercadu, apo comporadu **una parighedda de ispirritos**”

Tocat a donare atentu pro non confùndere su “de” de is locutziones “unu pagheddu de” o “una pariga de”, etc., cun sa prepositzione “de” chi introduit su complementu de ispetzificatzione. Pro non ghetare a pare su complementu ogetu partitivu - chi est semper unu complementu ogetu, est a nàrrere ca ddoe lompèt s'atzione espressada dae su predicadu verbale - cun su complementu de ispetzificatzione, tocat de cunsiderare chi su complementu ogetu dipendet semper e isceti dae unu verbu (“mi papo **unu tzicheddèddu de minestra**”, “in pratza de crèsia apo bidu **a una pariga de mòngias**”), mentras su complementu de ispetzificatzione dipendet agiumai semper dae unu nùmene (“*intendo fragu **de erba messada***”, “apo bidu su colore **de sa domo de Pedru**”). E non faghet nemmancu a confùndere su complementu ogetu partitivu cun su complementu partitivu, pro ite ca custu inditat su totu chi su nùmene chi ddu introduit nde inditat una parte: “unu **de nois** depet andare a Terraba”, “custu istudiante est su prus abbistu **de totus**”.

ANÀLISI LÒGICA			
unu	de nois	depet andare	a Terraba
sugetu	complementu partitivu	predicadu verbale	complementu de mòvida a logu

ANÀLISI LÒGICA				
custu	istudiante	est	su prus abbistu	de totus
atributu de su sugetu	sugetu	còpula	nùmene de su predicadu (superlativu relativu)	complementu partitivu

Agiumai semper su complementu ogetu sighit su predicadu verbale (“as giai fatu **su dovere tuo**”), ma in presèntzia de is **verbos riflessivos**, cando est rapresentadu dae unu pronùmene, si ponet in antis:

“tue **ti** isciàcuas e **ti** bestis in antis de essire a foras”.

In prus, in su faeddare de onni die, cando si bolet sutralinare s'ogetu de su discursu, podet

acontèssere de pònner su complementu ogetu a su cumentzu de sa fràsia, torrende-ddu a remonare cun unu pronùmene:

“Su binu e su casu, ddos còmporo deo”⁶.

Custu acontesset fintzas in literatura, cando si bolet produire un’ènfasi de istile.

In italianu, a su complementu ogetu ddi narant fintzas ‘complementu deretu’, pro ite ca non ddu introduit preposizione peruna. In sardu custa definitzione balet solu a metade, pro ite ca -comente acontesset in s’italianu regionale de sa parte meridionale de s’Itàlia⁷ - in dae in antis de su complementu ogetu rapresentadu dae unu nùmene, pròpriu o comune, de persone umana e, a bortas, fintzas de animale o dae unu pronùmene personale, tocat a ddoe pònner su preposizione “a”. Sa fràsia italiana “*ieri ho visto mio zio entrare in farmacia*” in sardu non si podet nàrrere “*eris apo bidu tzeddu meu intrende a potecaria*”, ma “*eris apo bidu a tzeddu meu intrende a potecaria*”. Custu fràigu de sa limba sarda nche ddu tragus fintzas in s’italianu regionale de Sardigna, in ue fatu fatu intendimus fràsias che a “*ho visto a Maria*” o “*chiama a tuo cugino*”. Tocat de si regordare chi non sunt previdas dae s’italianu istandard.

In fines, amus naradu a su cumentzu chi su complementu ogetu dipendet semper dae verbos transitivos ativos. Ma, si est berus chi is ideas de complementu ogetu e de verbu transitivu sunt acapiadas a istrintu, in carchi fràigu particolare su complementu ogetu podet dipèndere dae unu verbu non transitivu.

Custu acontesset:

- cando su complementu ogetu si format cun sa pròpria raighina de su verbu non transitivu. Esempru: “*bivere una vida sena de pistighingos*”;
- cando su fundamentu semànticu de su complementu ogetu torrat paris cun cussu de su predicadu verbale. Esempru: “*dormire unu sonnu serenu*”, “*prànghere làgrimas marigosas*”.

A custa calidade de complementu ogetu ddi narant ‘complementu de s’ogetu internu’. Tocat a nàrrere, però, chi s’atzapat in pagas locutziones cristallizadas e chi s’impreu suo, pro su prus, est coltu e literàriu. Difatis, in sa limba de onni die naramus de prus “*passare una vida sena de pistighingos*” o “*fàghere unu sonnu serenu*”, etc.

SU COMPLEMENTU PREDICATIVU DE SU SUGETU

Su complementu predicativu de su sugetu ddu format unu nùmene o un’agetivu chi detèrmi-

⁶ In custa fràsia, calicunu grammàticu bidet in su pronùmene “ddos” su complementu ogetu veru de sa proposizione, cunsiderende “*su pane*” e “*su casu*” che a unu paru de complementos de argumentu. Est a nàrrere: “*in cantu a su pane e a su casu, ddos còmporo deo*”.

⁷ Ma, pro tzertos fràigos, fintzas de s’Itàlia tzentru-setentrionale: pensamus a fràsias che “*a me, nessuno mi ascolta*”, “*a te disturba il fatto che ...*”.

nat mègius e cumprit su sinnificadu de su verbu, faghende riferimentu a su sugetu. Is verbos chi diant pòdere introduire su complementu predicativu de su sugetu sunt is **verbos copulativos**, est a nàrrere verbos chi tenent una funtzione sìmile a cussa de su verbu ‘èssere’ impreadu comente a còpula. Tenent unu sinnificadu genèricu e serbint pro acapiare su sugetu a unu nùmene o a un’agetivu. Semus faeddende de verbos che a ‘istare’, ‘abarrare’, ‘pàrrere’, ‘èssire’ (in su sinnificadu de s’italianu ‘diventare’), ‘si fàghere’, ‘nàrrere’, ‘tzerriare’, ‘eligire’, ‘numenare’, ‘cunsiderare’, ‘pensare’, ‘crèere’, ‘mòrrere’, ‘nàscherre’, ‘crèscherre’, ‘resurtare’, ‘resessire’, ‘bìvere’, etc. In s’anàlisi lògica, consigiamos de inditare custos verbos comente a predicadu verbale⁸. Esempros:

ANÀLISI LÒGICA: “s’assistente sotziale paret cuntenta”			
s’assistente	sotziale	paret	cuntenta
sugetu	atributu de su sugetu	predicadu verbale	complementu predicativu de su sugetu

ANÀLISI LÒGICA: “is previsiones de su tempus sunt resurtadas giustas”			
is previsiones	de su tempus	sunt resurtadas	giustas
sugetu	c. de ispetzificatzione	predicadu verbale	complementu predicativu de su sugetu

ANÀLISI LÒGICA: “Maria est diventada mamma”		
Maria	est diventada	mamma
sugetu	predicadu verbale	complementu predicativu de su sugetu

Ma su complementu predicativu de su sugetu ddu podent introduire fintzas una filera de verbos passivos⁹:

- is verbos apellativos passivos (èssere tzerriadu, èssere naradu, etc.);
- is verbos eletivos passivos (èssere eligidu, èssere inditadu, èssere numenadu, èssere creadu, etc.);
- is verbos estimativos passivos (èssere giudicadu, èssere cunsideradu, etc.). Esempros:

“dot. Fulanu est istadu numenadu **prefetu** dae su Ministeru de is Afàrios Internos ocannu passadu”

“tzia Tale est cunsiderada dae totus una **mere de domo** abbista e capatza”.

Is pròpios verbos chi, in sa forma passiva, acumpàngiant unu complementu predicativu de su

⁸ Pro nàrrere sa beridade, is grammàticos non sunt de acòrdiu in contu de sa manera de cunsiderare is verbos copulativos. Si pigamus sa fràsia ‘Pissente paret cuntentu’, calicunu cunsiderat su grupu verbale formadu dae *su verbu copulativu + su nùmene o s’agetivu* che a unu predicadu numenale e nde faghet custa anàlisi: Pissente (sugetu), paret (verbu copulativu), cuntentu (predicativu de su sugetu), cun ‘paret cuntentu’ chi est unu predicadu numenale. Calicunu àteru, imbetzes, ddu cunsiderat che a unu predicadu verbale e nde faghet custa anàlisi: Pissente (sugetu), paret (predicadu verbale formadu dae unu verbu copulativu), cuntentu (predicativu de su sugetu). In fines, àteros dd’assinnant a sa categoria de su ‘predicadu cun verbu copulativu’ e dd’analizant aici: Pissente (sugetu), paret (predicadu cun verbu copulativu), cuntentu (complementu predicativu de su sugetu).

⁹ Mancari chi su passivu in sardu si fràighet in un’àtera manera, podet acontèssere - prus che totu in su limbàgiu giuridicu-amministrativu – de atzapare custa calidade de verbos cun sa diàtesi passiva; est pro cussu chi ddos mentovamus. Pro su fràigu de su passivu in sardu càstia, in custu volùmene etotu, is pàg.s 4-7.

sugetu, in sa forma ativa introduint unu complementu predicativu de s'ogetu:

*"su Ministeru de is Afàrios Internos at numenadu a dot. Fulanu **prefetu** ocannu passadu"*

*"totus cunsiderant a tzia Tale una **mere de domo** abbista e capatza".*

Su complementu predicativu de su sugetu, a bortas, s'acàpiat a su verbu cun avèrbios, prepositziones e locutzones (*de, a, pro, comente a, in calidade de*, etc.):

*"Frantziscu pariat **de** domo etotu"*

*"s'atritze at a èssere **de** iscena cras a sero"*

*"sa tale non bolet pigada **a** esempru"*

*"sa chistione non bolet pigada **a** brulla"*

*"in sa festa s'est cumportadu **comente a** unu tontu"*

*"Màriu est traballende in su supermercadu **in calidade de** casceri"*

SU CUMPLEMENTU PREDICATIVU DE S'OGETU

Su complementu predicativu de s'ogetu ddu format unu nùmene o un'agetivu chi detèrminat mègius e cumprit su sinnificadu de su verbu, faghende riferimentu a su complementu ogetu. Is verbos chi introduint su complementu predicativu de s'ogetu sunt:

- verbos apellativos ativos (*tzerriare, nàrrere*, etc.);
- verbos eletivos ativos (*eligere, inditare, numenare, creare*, etc.);
- verbos estimativos ativos (*giudicare, cunsiderare*, etc.);
- verbos efetivos ativos (*fare, reduire*, etc.). Esempros:

*"su Ministeru de is Afàrios Internos **at numenadu** a dot. Fulanu **prefetu** ocannu passadu"*

*"totus **cunsiderant** a tzia Tale una **mere de domo** abbista e capatza"*

*"su dirigente **cunsiderat** a rag. Fulanu **unu maistru** de pretzisione e puntualidade".*

A bortas, su complementu predicativu de s'ogetu podet fintzas sghire àteros verbos diferentes dae cussos bidos a subra. Esempros:

*"s'iscuadra de su Casteddu **at tentu** a Ranieri **a allenadore**"*

*"sa dita de servìtzios de tradutzione fortzis **pigat** a Franca **comente a** intèrprete"*

*"ti **bio istracu** meda".*

Su complementu predicativu de s'ogetu si podet acapiare a su complementu ogetu a manera dereta o cun prepositziones, avèrbios e locutzones prepositzionales (*de, a, pro, comente a, in calidade de*, etc.):

*"su capitane aiat postu a mie **de** guàrdia"*

*"sa mugere tratat a su maridu **de** mammalucu"*

*"non pighis **a** modellu a cussa pitzoca"*

*"amus seberadu su pisitu **pro** mascotte"*

*"Antiogu Zucca aiat tentu a Giosuè Carducci **comente a** professore"*

*"a Fulana, dd'apo presentada eris a su personale **in calidade de** diretora noa".*

SU CUMPLEMENTU DE ISPETZIFICATZIONE

Su complementu de ispetzificatzione est unu complementu non deretu, est a nàrrere chi est acapiadu a sa parte de su discursu dae sa cale dipendet pro mèdiu de una prepositzione. Ddu introduit sa prepositzione “de” (simple o cun s’articulu: “de su”, “de sa”, “de is”, “de sos”, “de sas”) e tenet sa funtzione de pretzisare, ispetzificare, determinare mègius una parte de su discursu chi asinuncas diat abarrare genèrica. Esempru:

1. “Gabriele est sètzidu in s’umbra”
2. “Gabriele est sètzidu in s’umbra **de** sa mata”
3. “Gabriele est sètzidu in s’umbra **de** sa mata **de** nughe”
4. “Gabriele est sètzidu in s’umbra **de** sa mata **de** nughe **de** pratza”
5. “Gabriele est sètzidu in s’umbra **de** sa mata **de** nughe **de** pratza **de** crèsia”.

Sa fràsia 2) tenet una determinatzione in prus cunforma a sa fràsia 1): si narat chi s’umbra est de una mata e non, pro esempru, de una domo. Sa fràsia 3) tenet una determinatzione in prus cunforma a sa fràsia 2) e duas in prus de sa fràsia 1): si narat chi s’umbra est de una mata e non, pro esempru, de una domo, ma si narat fintzas chi sa mata est de nughe e non, pro esempru, de cherchu. Sa fràsia 4) tenet una determinatzione in prus cunforma a sa fràsia 3), duas in prus de sa fràsia 2) e tres in prus cunforma a sa fràsia 1): difatis, si narat chi s’umbra est de una mata e non, pro esempru, de una domo; chi sa mata est de nughe e non, pro esempru, de cherchu; ma si narat fintzas chi sa mata de nughe est cussa de pratza e non, pro esempru, cussa de s’ortu de su bighinu; e sighende.

Su complementu de ispetzificatzione, chi respundet a is preguntas “de chi?”, “de ite cosa?”, “de cale cosa?”, podet esprimere raportos de calidade diferente:

- de proprietade o appartenèntzia (esemprios: “su cunzadu **de** Frantziscu”, “sa domo **de** Maria”, “custu libru est **de** aiàiu”);
- de parentadu (esemprios: “su babbu **de** Lughia”, “su fradile carrale **de** Pedru”);
- de ispetzificatzione mera e sìncera (esemprios: “su presidente **de sa** Provìntzia”, “su direttore **de s’ispidale**”);
- podet inditare s’autore de un’òpera (esemprios: “s’ùrtimu romanzu **de** Umberto Eco”, “su film **de** Moretti”);

Podet èssere formadu dae unu nùmene (pròpriu o comune), dae un’àtera parte de su discursu (un’agetivu o unu verbu) impreada cun funtzione de nùmene, dae unu pronùmene o dae un’avèrbu:

- “su filu **de s’antenna**”;
- “s’àtera fache **de su bellu**”;
- “non podes cumprèndere su praghene **de ascurtare** a issa”;
- “s’importu **de custu** est craru”;
- “**de chi** est custa pinna?”;
- “sa die **de eris** est istada sa peus”.

Ddu podet introduire unu nùmene (“sa basca **de** s’istadiale”), un’agetivu (“so cuntentu **de** su resurtadu”), unu verbu transitivu (“ti bolia incarrigare **de** sa chistione”), non transitivu (“issu at aprofetadu **de** sa presèntzia **de** su direttore”) o pronumemale (“s’est avalèssidu **de** s’agiudu suo”, “mi so acatadu **de** sa maladia a mannu”)¹⁰, dae su verbu “èssere” (“sa bitzicleta est **de** Marta”, “est **de** s’òmine a si faddire”).

In fines, fintzas sa partighedda pronumemale “nde”, cando bolet nàrrere “de issa”, “de issu”, “de issos”, “issoro”, podet rapresentare su complementu de ispetzificatzione in fràsius che a “ddoe fiat issa puru, ma non mi **nde** so acatadu” (= “non mi so acatadu **de** sa presèntzia sua”).

SU CUMPLEMENTU DE TÈRMINES¹¹

Su complementu de tèrmine inditat sa persone, s’animale o sa cosa a sa cale est destinada o in ue acabat su chi est espressadu dae su verbu, dae su nùmene o dae s’agetivu chi ddu apoderat. Respundet a is preguntas “a chi?”, “a ite cosa?”, “a cale cosa?” e ddu introduit semper sa prepositzione “a” (simple o cun s’artìculu: “a su”, “a sa”, “a is”, “a sos”, “a sas”). Esempros:

ANÀLISI LÒGICA: “depes atzùnghere mustu a sa carrada”					
(tue)	depes atzùnghere	mustu	a sa carrada		
sugetu sutaintesu	predicadu verbale	cumplementu ogetu	compl. de tèrmine		

ANÀLISI LÒGICA: “apo regaladu una pipia de rosas a pitzoca mia”					
(deo)	apo regaladu	una pipia	de rosas	a pitzoca	mia
sugetu sutaintesu	predicadu verbale	cumpl. ogetu	cumpl. de ispetzificatzione	cumplementu de tèrmine	atrib. de su complementu de tèrmine

Su prus de is bortas dipendet dae unu verbu, ma podet dipèndere fintzas dae un’agetivu che a “fidele”, “caru”, “simile”, “aguale”, “avesu”, “cunforme”, etc., o dae unu nùmene chi tenet su pròpriu sinnificadu:

“su cane est s’animale prus fidele **a s’òmine**”
 “est nodida sa fidelidade de su cane **a s’òmine**”

Cando su complementu de tèrmine est formadu dae unu pronùmene personale, si podet esprimere siat pro mèdiu de is formas complementu atzentadas introdudas dae “a” (a mie, a tie, a issu, a issa, a nois, a bois, a issos, a issas) siat cun is partigheddas pronumenales àtonas, chi però non bolent introdudas dae “a” pro ite ca tenent gai dae sese balore de cumplemen-

¹⁰ Tzertos grammàticos, cando su complementu de ispetzificatzione dipendet dae unu verbu, sigomente est una determinatzione chi serbit a acrarire su sinnificadu de su verbu, di narrant “cumplementu ogetu non deretu”.
¹¹ Si praghet de prus a ddu definire cun su faeddu “tèrmine”, imprestadu dae s’italianu, chi nono in àteras maneras chi si podent atzapare in carchi grammàtica cuntemporànea de sa limba sarda (pro esempru, ‘cumplementu de acabbadòrgiu’ in Mario Puddu, *Grammàtica de sa limba sarda*, Casteddu, Condaghes, 2008).

tu de tèrmine (*mi, ti, li, ddi, lu, ddu, la, dda, nos, bos, lis, ddis, los, ddos, las, ddas*)¹²:

*"Naro custa cosa **a bois**"*

*"**Bos** naro custa cosa".*

In fines, tocat de si regordare chi, si in italianu is partigheddass pronuminales atacadas a pare podent esprimere complementos diferentes, in L.S.C. ddas diamus dèpere iscriere seberadas:

IT. :*"diglielo"* = di' a lui (gli = complementu de tèrmine) ciò (lo = complementu ogetu)

SAR. :*"nara-si-ddu"* = nara a issu (si = complementu de tèrmine) custu (ddu = complementu ogetu).

SU CUMPLEMENTU DE ISTADU IN LOGU

Is complementos de logu espressant sa collocatzione in s'ispàtziu de una criadura animada, de una cosa o de una atzione. Su complementu de istadu in logu est unu complementu non deretu chi inditat su logu in ue si cumprit un'atzione, acontesset una tzerta situatzione, istat o s'agatat calicunu o carchi cosa. Casi semper dipendet dae verbos chi espressant un'idea de *"istare"* (*"èssere"*, *"istare"*, *"abarrare"*, *"s'agatare"*, *"bìvere"*, etc.) o de *"permanèntzia"* (*"papare"*, *"bufare"*, *"giogare"*, *"lèghere"*, *"iscriere"*, *"dormire"*, etc.) o dae nùmenes chi tenent sinnificadu sìmile (*"permanèntzia"*, etc.). Ddu introduint sa prepositzione *"a"* e *"in"* e is locutiones prepositzionales *"me in"*, *"intra de"*, *"a subra de"*, *"a suta de"*, *"in foras de"*, *"in intro de"*, *"acanta de"*, *"a inghiriu de"*, *"a curtzu de"*, *"a probe de"*, etc. Respundet a is preguntas *"in ue?"*, *"in cale logu?"*. Esempros:

ANÀLISI LÒGICA: “abarra a una parte ”				
(tue)	abarra		a una parte	
sugetu sutaintesu	predicadu verbale		cumplementu de istadu in logu	
ANÀLISI LÒGICA: “issu bivet in Crabas ”				
issu	bivet		in Crabas	
sugetu	predicadu verbale		cumplementu de istadu in logu	
ANÀLISI LÒGICA: “so abarradu totu sa die in domo ”				
(deo)	so abarradu	totu	sa die	in domo
sugetu sutaintesu	predicadu verbale	atributu de su c. de tempus sighidu	cumplementu de tempus sighidu	cumpl. de istadu in logu

¹² Pro custas partigheddass pronuminales càstia Regione Autònoma de Sardigna, *LIMBA SARDA COMUNA. Normas linguisticas de referèntzia a càrtere isperimentale pro sa limba sarda iscrita de s'Amministrazione regionale*, alliongiadu a sa Deliberatzione de sa Giunta regionale n. 16-14 de su 18 de abrule de su 2006, chi si podet iscarrigare, in sa versione sarda, dae s'indiritzu http://www.sardegna.cultura.it/documenti/7_108_20090205122432.pdf, pàg. 31; e Regione Autònoma de Sardigna, *Propostas isperimentales de unos cantos liniamentos grammaticales comunes de sa limba sarda* (in http://www.sardegna.cultura.it/documenti/7_108_20090205130332.pdf), pàg.s 18-20.

ANÀLISI LÒGICA: “sa permanèntzia in Turri Manna m’est agradada”			
sa permanèntzia	in Turri Manna	mi	est agradada
sugetu	cumplementu de istadu in logu	cumplementu de tèrmine	predicadu verbale

ANÀLISI LÒGICA: “su marteddu est in intro de su magasinu ”		
su marteddu	est	in intro de su magasinu
sugetu	predicadu verbale	cumplementu de istadu in logu

Su cumplementu de istadu in logu podet èssere fintzas de creze averbiale, est a nàrrere chi ddu podent espressare un’avèrbu de logu o una locutzione averbiale che a “inoghe”, “in cue”, “in ue”, “anca”, “in cuddae”, “in susu”, “in giosso”, “in dae in antis”, “in dae segus”, “a largu”, “a tesu”, etc. (“pone-ti **in dae in antis**”; “apo lassadu su telefoneddu **in cuddae**”), o fintzas is partigheddass averbiales “bi”, “ddoe” (“como **ddoe** so e **ddoe** abarro”).

Ista a s’avèrtia!	
- In sardu non podimus nàrrere “bivet a Marrùbiu”, ma “bivet in Marrùbiu”. - In sardu non podimus nàrrere “abarra a domo”, ma “abarra in domo”. - In sardu non podimus nàrrere “Carlu est dae is aiàios”, ma “Carlu est anca is aiàios” o “Carlu est in domo de is aiàios”.	

SU CUMPLEMENTU DE MÒVIDA A LOGU

Su cumplementu de mòvida a logu est unu cumplementu non deretu chi inditat su logu cara a in ue andat o si movet calicunu o carchi cosa o cara a in ue andat un’atzione o una tzircustàntzia. Dipendet dae verbos chi espressant s’idea de mòvida o de movimentu (“andare”, “partire”, “arribare”, “incarrerare”, “intrare”, “torrare”, “artziare”, “calare”, “mandare”, etc.) o dae sustantivos chi tenent unu sinnificadu simile (“partèntzia”, “arribu”, “torrada”, “intra-da”, “currera”, “mandada”, etc.). Respundet a is preguntas “fache a in ue?”, “cara a in ue?”, “conca a in ue?”, “a in ue?”, etc., e ddu introduint is prepositziones “a”, “in” e is locutzones prepositzionales “fache a”, “cara a”, “conca a”, “a intro de”, “a subra de”, etc.

Esempros:

ANÀLISI LÒGICA: “su retore est andende a crèsia ”		
su retore	est andende	a crèsia
sugetu	predicadu verbale	cumplementu de mòvida a logu

ANÀLISI LÒGICA: “sa partèntzia a Bosa est previdida a is sete”			
sa partèntzia	a Bosa	est previdida	a is sete
sugetu	cumpl. de mòvida a logu	predicadu verbale	cumplementu de tempus determinadu

ANÀLISI LÒGICA: “is isdorrobadores si sunt fuidos cara a monte ”		
is isdorrobadores	si sunt fuidos	cara a monte
sugetu	predicadu verbale	cumplementu de mòvida a logu

Su cumplementu de mòvida a logu puru ddu podent espressare un’avèrbu o una locutzione averbiale (“est arribadu **a inoghe**”; “semus essidos **a foras**”; “**a in ue** ses andende?”) o is parti-

gheddas averbiales “bi”, “ddoe” (“sorrastra tua est in Santa Justa; tue cando **ddoe** andas?”).

Ista a s'avèrtia!	
• In sardu non podimus nàrrere “ ando de <i>Giuanne</i> ”, ma “ ando anca est <i>Giuanne</i> ” o “ ando a ue est <i>Giuanne</i> ”.	
• In sardu non podimus nàrrere “ semus partende pro <i>Mòguru</i> ”, ma “ semus partende a <i>Mòguru</i> ”.	

SU CUMPLEMENTU DE MÒVIDA DAE LOGU

Su complementu de mòvida dae logu est unu complementu non deretu chi inditat su logu dae ue arribat, dae ue si movet o dae ue si nche istèsiat su sugetu o in ue cumentzat s’atzione. Dipendet dae verbos chi inditant s’idea de mòvida o movimentu (“partire”, “arribare”, “lòmpere”, “bènnere”, “torrare”, “artziare”, “calare”, “mandare”, etc.) o dae nùmenes de sinnificadu simile (“torrada”, “partèntzia”, “arribu”, etc.). Ddu introduit sa prepositzione “dae” e respundet a is preguntas “dae ue?”, “dae cale logu?”. Esempros:

ANÀLISI LÒGICA: “su dotore nou arribat dae Norghiddo ”			
su dotore	nou	arribat	dae Norghiddo
sugetu	atributu de su sugetu	predicadu verbale	cumplementu de mòvida dae logu

ANÀLISI LÒGICA: “amus bidu totu sa direta de sa torrada de su Shuttle dae s’ispàtziu ”						
(nois)	amus bidu	totu	sa direta	de sa torrada	de su Shuttle	dae s’ispàtziu
sugetu sutaintesu	pred. verbale	atrib. de su c. ogetu	cumplementu ogetu	cumplementu de argumentu	c. de ispetzifcatzione	c. de mòvida dae logu

Fintzas su complementu de mòvida dae logu ddu podent esprimere una locutzione averbiale (“est arribadu **dae in cue**”; “**dae in ue** ses partidu?”) o sa partighedda averbiale “nde” (“andadu ses a sa posta? **Nde** so essidu immoe”).

SU CUMPLEMENTU DE MÒVIDA PERI UNU LOGU

Su complementu de mòvida peri unu logu est unu complementu non deretu chi inditat su logu in ue acontesset unu movimentu, in ue si passat, in ue si caminat, in ue si curret, etc. Dipendent dae verbos chi espressant custa calidade de movimentu (“passare”, “caminare”, “intrare”, “essire”, “cùrrere”, “traessare”, “calare”, “artziare”, etc.) o dae nùmenes de sinnificadu simile (“passada”, “caminada”, “intrada”, “essida”, “currera”, “traessada”, “calada”, “artziada”, etc.). Ddu introduint is prepositziones “peri”, “in”, “dae” e is locutziones preposizionales “me in”, “in mesu de” o “intra de”; respundet a is preguntas “peri in ue?”, “in ue?”, “me in ue?”. Esempros:

ANÀLISI LÒGICA: “su Postale de sa limba sarda est passadu peri su tzentru antigu de sa tzidade”						
su Postale	de sa limba	sarda	est passadu	peri su tzentru	antigu	de sa tzidade
sugetu	c. de ispetz.	atrib. de su c. de ispetzifcatzione	predicadu verbale	c. de mòvida peri unu logu	atributu de su c. de mòvida peri unu logu	c. de ispetz.

ANÀLISI LÒGICA: “is cassadores ant caminadu totu su merie peri su padente ”				
is cassadores	ant caminadu	totu	su merie	peri su padente
sugetu	predicadu verbale	atributu de su c. de tempus sighidu	cumplementu de tempus sighidu	c. de mòvida peri unu logu

ANÀLISI LÒGICA: “cussa mesa in sa ghenna non ddoe passat”				
cussa	mesa	in sa ghenna	ddoe	non passat
atributu de su sugetu	sugetu	c. de mòvida peri unu logu	c. de mòvida peri unu logu	predicadu verbale

ANÀLISI LÒGICA: “su ragionieri nd’est caladu dae cussa iscalera ”				
su ragionieri	nde	est caladu	dae iscalera	cussa
sugetu	c. de mòvida peri unu logu	predicadu verbale	c. de mòvida peri unu logu	atributu de su c. de mòvida peri unu logu

ANÀLISI LÒGICA: “is sagrestanos sunt intrados dae su portale mannu”				
is sagrestanos	sunt intrados	dae su portale	mannu	
sugetu	pr. verbale	c. de mòvida peri unu logu	atributu de su c. de mòvida peri unu logu	

ANÀLISI LÒGICA: “s’elicòteru fiat bolende in mesu de su fumu”				
s’elicòteru	fiat bolende	in mesu de su fumu		
sugetu	predicadu verbale	c. de mòvida peri unu logu		

ANÀLISI LÒGICA: “amus fatu una passigiada intra de su palatzu Sòticu e sa turre de Marianu ”				
(nois)	amus fatu	una passigiada	intra de su palatzu Sòticu e sa turre de Marianu	
sugetu sutaintesu	predicadu verbale	compl. ogetu	cumplementu de mòvida peri unu logu	

Su complementu de mòvida peri unu logu puru ddu podent esprimere un’avèrbu o una locuzione averbiale (“est passadu **in cue**”; “est l’òmpidu **dae inoghe**”) o is partigheddass averbiales “bi”, “ddoe” (“est unu guturinu istrintu, ma **ddoe** passo etotu”). Bolent in fines regordadas is locutiones averbiales sardas, bastante fitianas, formadas cun s’adòpiu de su sustantivu: “su sirbone est passadu **murù murù**”, “su fogu s’est ispartu **costa costa**”, “si tue andas **bia bia**, non ti perdes”, etc.

IS CUMPLEMENTOS DE MÒVIDA IN LOGU LACANADU E DE LOGU FIGURADU

A prus de is bator complementos de logu chi amus bidu in antis, calicunu grammàticu faeddat fintzas de unu ‘cumplementu de mòvida in logu lacanadu’ pro inditare unu movimentu chi si faghet in unu logu lacanadu o, comente si siat, determinadu bene. Esempros:

1. “sa Ferrari est currende **in sa pista**”
2. “fia totu sa note a fùrrios **in su letu**”

No est semper discansosu a seberare comente s’ispetat su balore de custa calidade de complementos. Si, pro nde nàrrere una, depimus fàghere s’anàlisi lògica de una fràsia che a “su trenu arribat **in su primu binàriu**”, semus in dae in antis de unu complementu de istadu in logu, de mòvida a logu o de mòvida in logu lacanadu? E su sintagma prepositzionale ‘in sa

pista' de sa fràsia 1) non diat pòdere èssere fintzas unu complementu de mòvida peri unu logu? E su sintagma prepositzionale *'in su letu'* de sa fràsia 2) non diat pòdere èssere fintzas unu complementu de istadu in logu, mancari su verbu espresset s'idea de movimentu? E in sa fràsia *"is pugiones bolant in su chelu"*, faghet a cunsiderare 'su chelu' unu logu lacanadu? Pro custu, su consìgiu chi damus in su classificare is complementos de logu est su de abarrare in intro de sa partzidura in is bator complementos chi amus bidu in antis: de istadu in logu, de mòvida a logu, de mòvida dae logu e de mòvida peri unu logu.

Su logu chi is bator complementos inditant podet èssere unu logu beru - est a nàrrere unu logu fisicu, cuncretu e reale - o unu logu mentale e astratu isceti, est a nàrrere cuntzetuale e figuradu.

Esempros:

- CUMPLEMENTU DE ISTADU IN LOGU FIGURADU: *"Fulanu pensat semper de èssere **in su giustu**"*;
- CUMPLEMENTU DE MÒVIDA A LOGU FIGURADU: *"su prètziu de sa benzina nch'est artzia-
du **a is isteddos**"*;
- CUMPLEMENTU DE MÒVIDA DAE LOGU FIGURADU: *"sorre mia nche brincat **dae su presu**
a su prantu"*;
- CUMPLEMENTU DE MÒVIDA PERI UNU LOGU FIGURADU: *"cussa famillia est passada **in**
turmentos de onni genia"*.

SU CUMPLEMENTU DE TEMPUS DETERMINADU

Intra de totu is determinatziones chi inditant is tzircustàntzias de tempus in ue si podet acum-
prire s'atzione o podet acontèssere sa cundizione espressada dae su verbu, si nde podent
seberare duas de fundamentu: su complementu de tempus determinadu e su complementu
de tempus sighidu. Su complementu de tempus determinadu est unu complementu non
deretu chi inditat su momentu giustu o sa simana in ue acontesset s'atzione o sa situatzione
espressada dae su verbu. Ddu introduint is prepositziones *"a", "in", "pro"* o locutzones pre-
positzionales che a *"in su tempus de", "dae inoghe a", "in antis de", "a pustis de",* etc., ma si
podet atzapare fintzas sena de preposizione peruna. Respundet a is preguntas *"cando?", "in
cale simana?", "in cale momentu?", "a cando?", "pro cando?"*.

Esempros:

ANÀLISI LÒGICA: “sa manifestatzione est a is chimbe ”				
sa manifestatzione	est	a is chimbe		
sugetu	predicadu verbale	cumplementu de tempus determinadu		
ANÀLISI LÒGICA: “dd’apo saludadu in su mese de màiu ”				
(deo)	ddu	apo saludadu	in su mese	de màiu
sugetu sutaintesu	cumplementu ogetu	predicadu verbale	cumpl. de tempus determinadu	cumpl. de denominatzione

ANÀLISI LÒGICA: “pro Sant’Arega binnennamus”		
(nois)	pro Sant’Arega	binnennamus
sugetu sutaintesu	cumpl. de tempus determinadu	predicadu verbale

ANÀLISI LÒGICA: “ocannu chi benit si làureat”			
issa (o issu)	ocannu	chi benit	si làureat
sugetu sutaintesu	cumpl. de tempus determinadu	atributu de su compl. de tempus determinadu	predicadu verbale

S’inditu de su tempus podet èssere fintzas non pretzisu, ma apossimativu:

ANÀLISI LÒGICA: “fache a su 15 de santandria cunvocamus su Consìgiu comunale”				
fache a su 15 de santandria	(nois)	cunvocamus	su Consìgiu	comunale
cumpl. de tempus determinadu	sugetu sutaintesu	predicadu verbale	cumpl. ogetu	atributu de su compl. ogetu

ANÀLISI LÒGICA: “mi nde so ischidada fache a is tres e mesu pro more de un’istragatzu”			
(deo)	mi nde so ischidada	fache a is tres e mesu	pro more de un’istragatzu
sugetu sutaintesu	predicadu verbale	cumpl. de tempus determ.	cumplementu de càusa

Su fràigu de su cumplementu de tempus determinadu sena de preposizione peruna s’atza-pat prus che totu cun is datas chi inditant sa die, su mese e – a manera eventuale – s’annu (“sa Die de sa Sardigna s’afestat **su 28 de abrile de onni annu**”; “Albert Einstein fiat mortu **su 18 de abrile de su 1955**”).

Su cumplementu de tempus determinadu ddu podent espressare fintzas avèrbios (“eris”, “oe”, “cras”, “immo”, “mai”, “chitzo”, “tardu”, etc.) o locutzones averbiales (“in s’interi de”, “oe o cras”, “si no oe cras”, “in antis o a pustis”, “a mangianu chitzo”, “a meritzeddu bàsciu”, “a càbudu de chena”, etc.). In custos casos si faeddat de ‘cumplementu averbiale de tempus’.

In fines, podet èssere acostagiada a su cumplementu de tempus determinadu una filera man-na de àteras determinatziones temporales, introduidas dae prepositziones e locutzones pre-positzionales e averbiales diferentes, chi respudent a is preguntas:

1. “cantu tempus a immoe?” (“**ses annos a immoe** fiamus andadas in Trentino”);
2. “in antis de cale momentu?”; “in antis de chi?”; “in antis de ite?” (“**in antis de faeddare**, ascurta bene”; “su dotore est arribadu **in antis de tue**”);
3. “pro cando?”; “in intro de cando”, “in intro de cantu tempus?” (“is fentanas ant a èssere prontas **pro su mese de làmpadas**”; “**in intro de freàrgiu** tocat a fàghere sa preiscritzione a iscola);
4. “a pustis de cale momentu?”; “a pustis de chi?”; “a pustis de ite?” (“**a pustis de cussa fèmina** tocat a nois”; “**a pustis de is ses** s’ufitziu no aberit a nemos”);
5. “cantu tempus in antis?”; “cantu tempus a pustis?” (“su direttore at naradu a ddu telefonare **a su man-cu duas oras in antis**”; “**a pustis de duas oras** si podet tastare”);
6. “dae inoghe a cantu tempus?” (“**unu mese a oe** at a èssere Pasca Manna”);

SU CUMPLEMENTU DE TEMPUS SIGHIDU

Su complementu de tempus sighidu est unu complementu non deretu chi inditat pro cantu tempus durat su fatu, s'atzione, sa tzircustàntzia espressada dae su verbu; si pigat a cunsi-deru, duncas, sa durada de s'atzione. Ddu introduint is prepositziones “pro”, “in”, “dae” (ma podent fintzas fartare) o is locutziones prepositzionales “in bista de”, “prus de”, etc.. Respun-det a is preguntas “cantu tempus?”, “pro cantu tempus?”, “dae cantu tempus?”, “in cantu tempus?”. Esempros:

ANÀLISI LÒGICA: “ pro tres annos non ddoe est passadu prus”					
pro annos	tres	(issu)	non est passadu	ddoe	prus
c. de tempus sighidu	atrib. de su c. de tempus sighidu	sugetu sutaintesu	predicadu verbale	c. de mòvida peri unu logu	avèrbiu

ANÀLISI LÒGICA: “ in totu custos annos at cumpresu cosas meda”						
in annos	totu	custos	(issu)	at cumpresu	cosas	meda
c. de tempus sighidu	atrib. de su c. de tempus sighidu	atrib. de su c. de tempus sighidu	sug. sutaintesu	predicadu verbale	c. ogetu	atributu de c. ogetu

ANÀLISI LÒGICA: “ dae su mese de ghennàrgiu nemos dd'at torradu a bidere”					
dae su mese	de ghennàrgiu	nemos	ddu	at torradu a bidere	
c. de tempus sighidu	c. de denominatzione	sugetu	c. ogetu	predicadu verbale	

ANÀLISI LÒGICA: “notesta passada apo dormidu bator oras isceti ”						
notesta	passada	(deo)	apo dormidu	bator	oras	isceti
c. de tempus determ.	atrib. de su c. de tempus determ.	sugetu sutaintesu	predicadu verbale	atrib. de su c. de tempus sighidu	c. de tempus sighidu	avèrbiu

ANÀLISI LÒGICA: “ fintzas a immoe no amus bidu a nemos”			
fintzas a immoe	(nois)	no amus bidu	a nemos
c. de tempus sighidu	sugetu sutaintesu	predicadu verbale	complementu ogetu

ANÀLISI LÒGICA: “dd'amus isetadu prus de barantaghimbe minutos ”				
(nois)	ddu	amus isetadu	prus de minutos	barantaghimbe
sugetu sutaintesu	c. ogetu	predicadu verbale	c. de tempus sighidu	atributu de su c. de tempus sighidu

Comente su complementu de tempus determinadu, su complementu de tempus sighidu puru ddu podent esprimere is avèrbios (“semper”, etc.) e is locutziones averbiales (“pro semper”, “fintzas a”, “dae tando”, etc.). In custos casos si faeddat de ‘complementu averbiale de tempus’. Esempros:

“s'est regordada **semper** de nois”

“mi dd'apo a lassare **pro semper**”

“semus **dae tando** sena de ddu bidere”.

Podimus considerare che a complementos de tempus sighidu una filera de determinatziones tem-

porales, introduidas dae prepositziones e locutzones diferentes, chi respondent a is preguntas:

1. “dae cantu tempus?” (“bivimus in Sardigna **dae trèighi annos**”);
2. “fintzas a cando?” (“s’ufitzu de s’INPS est abarradu abertu **fintzas a su 2008**”);
3. “dae cando?” (“est ascurtende mùsica **dae tres oras**”);
4. “in cantu tempus?” (“in custu forru sa petza de porcheddu coghet **in duas oras**”).

Is pròpios cuntzetos espressados dae is complementos de tempus ddos podet esprimere fintzas una fràsia intrea, subordinada, chi ddi narant ‘temporale’:

“**a ora de pràndere** faeddamus de su chi s’est acontèssidu in su traballu”

“**cando prandimus**, faeddamus de su chi s’est acontèssidu in su traballu”. ←

SU CUMPLEMENTU DE AGENTE

Su complementu de agente est unu complementu non deretu chi inditat sa persone o s’èssere animadu chi faghet s’atzione in una fràsia cun su verbu in forma passiva. Inditat, duncas, su sugetu lògicu de sa fràsia. Ddu introduint sa prepositzione “dae” o, in su limbàgiu literàriu, in cussu burocràticu o de registru formale, is locutzones prepositzionales “dae parte de” o “a òpera de”. Respondet a is preguntas “dae chi?”, “dae parte de chi?”.

Pro sa chistione de su passivu, tocat a s’ammentare bene de is assimìgios e de is diferèntzias intre de sa limba italiana e de sa limba sarda. In italianu, furriende a passiva una fràsia chi presentat unu verbu cun diàtesi ativa e unu complementu ogetu, podimus bìdere chi su **sugetu** (grammaticale e lògicu) de sa fràsia attiva si faghet complementu de agente (duncas sugetu lògicu) in cussa passiva e chi su complementu ogetu de sa fràsia attiva si fùrriat imbetzes a sugetu (grammaticale, ma non lògicu) de cussa passiva. Esempros:

ANÀLISI LÒGICA: ITALIANU: “il sindaco ha letto le delibere” (verbu cun diàtesi attiva)		
il sindaco	ha letto	le delibere
sugetu (grammaticale e lògicu)	predicadu verbale	complementu ogetu

ANÀLISI LÒGICA: ITALIANU: “le delibere sono state lette dal sindaco” (verbu cun diàtesi passiva)		
le delibere	sono state lette	dal sindaco
sugetu (grammaticale)	predicadu verbale	complementu de agente (sugetu lògicu)

In sardu, imbetzes, s’idea de passivu su prus de is bortas si format cun unu paru de fràsia chi tenet unu fràigu ativu etotu e chi si presentat cun custu sètiu:

ANÀLISI LÒGICA: SARDU: “su sindigu at lèghidu is deliberas”		
su sindigu	at lèghidu	is deliberas
sugetu (grammaticale e lògicu)	predicadu verbale	complementu ogetu

ANÀLISI LÒGICA: SARDU: “is deliberas, ddas at lèghidas su sindigu”			
is deliberas,	ddas	at lèghidas	su sindigu
complementu ogetu	complementu ogetu	predicadu verbale	sugetu (grammaticale e lògicu)

In sardu, duncas, movende dae una fràsia chi presentat unu verbu cun diàtesi attiva e unu complementu ogetu, podimus bìdere chi su sugetu (grammaticale e lògicu) de sa fràsia attiva

abarrat sugetu (grammaticale e lògicu) fintzas in cussa chi tenet sinnificadu passivu¹³ e chi su complementu ogetu de sa fràsia ativa abarrat complementu ogetu etotu in cussa “passiva”, ma est transidu a manu manca de sa fràsia e torradu a pigare cun unu pronùmene (“ddas”). Sa limba sarda preferit a sighire custa manera de formare s’idea de passivu fintzas in is registros formales.

Regordamus puru chi una fràsia passiva in ue no est inditadu complementu de agente perunu podet pigare in sardu custa forma:

ANÀLISI LÒGICA: ITALIANU: “il ragioniere è stato convocato”	
<i>il ragioniere</i>	<i>è stato convocato</i>
sugetu	predicadu verbale

ANÀLISI LÒGICA: SARDU: “a su ragionieri, dd’ant cunvocadu”		
<i>a su ragionieri,</i>	<i>ddu</i>	<i>ant cunvocadu</i>
complementu ogetu	complementu ogetu	predicadu verbale

cun su verbu espressadu a sa de tres persones plurale, cun su sugetu (grammaticale e lògicu) sena de inditare, e cun s’elementu destinatàriu de s’atzione chi faghet a complementu ogetu, transidu a manu manca de sa fràsia e torradu a pigare cun unu pronùmene (“ddu”).

Àteras tres maneras pro esprimere su passivu in sardu sunt:

1. cussa cun s’impreu de sa prepositzione “sena” sighida dae unu partitzipiu passadu o dae sa prepositzione “de + s’infinidu” (“cussa frùtora est sena isciacuada” o “cussa frùtora est sena de isciacuare”);
2. sa chi ddi narant ‘pronumemale mèdia’, cun s’impreu de sa partighedda “si” (esempru: “custu binu si bufat papende pische”);
3. cussa cun s’impreu de su verbu “bòlere” o “chèrrere”, chi espressat un’idea de ‘bisòngiu’, ‘netzessidade’ (esempru: “sa màchina est bruta e bolet isciacuada”).

Ma, prus che totu in su limbàgiu giuridicu-amministrativu chi interessat in custu cursu, mancari chi su consìgiu chi totus dant siat cussu de furriare is fràigos passivos in fràsias ativas pro chi is testos siant prus craros¹⁴, podet acontèssere de atzapare su fràigu de sa fràsia passiva simile a cussu de sa limba italiana e de àteras limbas neolatinas (est a nàrrere limbas ‘sorres’

¹³ Ma amus naradu chi est unu fràigu ativu etotu.

¹⁴ Càstia Commissione Europea, *Scrivere chiaro, sena de logu, sena de data*, pàg. 10, (chi s’atzapat in linia in s’indirizzu http://www.maldura.unipd.it/buro/manuali/how_to_write_clearly_it.pdf); a Giuseppe Corongiu, *Pro una limba ufitziale*, Ceràxius, Domus de Janas, 2006, pàg.s 69 e 142; de su pròpriu autore, *Una limba comuna cun milli limbàgios*, Ceràxius, Domus de Janas, 2009, pàg. 48. Pro s’impreu de sa forma passiva in sa redatzione de is testos amministrativos est pretzisu a lèghere sa proposta de su Grupu de traballu I.T.T.I.G. de su C.N.R. – Accademia della Crusca, *Guida alla redazione degli atti amministrativi. Regole e suggerimenti*, I.t.t.i.g C.n.r. e Accademia della Crusca, 2011, pàg. 24 (si podet iscarrigare dae s’indirizzu <http://www.itig.cnr.it/Ricerca/Testi/GuidaAttiAmministrativi.pdf>).

de su sardu)¹⁵:

ANÀLISI LÒGICA: ITALIANU: “il ragioniere è stato convocato dal sindaco” (verbu cun diàtesi passiva)		
il ragioniere	è stato convocato	dal sindaco
sugetu (grammaticale)	predicadu verbale	cumplementu de agente (sugetu lògicu)

ANÀLISI LÒGICA: SARDU: “su ragioniere est istadu cunvocadu dae su sindigu”		
su ragioniere	est istadu cunvocadu	dae su sindigu
sugetu (grammaticale)	predicadu verbale	cumplementu de agente (sugetu lògicu)

Duncas, pro acabare, in sa limba sarda puru, cando su fràigu de su passivu sighit su sètiu de sa fràsia passiva de sa limba italiana e de àteras limbas neolatinas, su cumplementu de agente s’agatat semper in presèntzia de unu predicadu verbale de forma passiva o fintzas de unu partitzìpiu passadu cun balore passivu (esempru: “Frantzisca, **saludada** dae is amigas, est partida”). Furriende su fràigu de sa fràsia dae passivu a ativu, su cumplementu de agente

¹⁵ Sa prus parte manna de is grammàticas no isbòligant a manera crara sa chistione de su passivu in sa limba sarda e presentant sètios teòricos diferentes meda s’unu dae s’àteru e fintzas antitèticos. Bortas meda, in tames de agiadare a su leghidore a ispranare is dudas suas, contribuint a si ddas fàghere crèschere. Dae s’assertividade de espressadas che a “Nel dialetto nuorese il verbo può essere solamente di forma attiva; la forma passiva non esiste” (Massimo Pittau, *Grammatica del sardo nuorese*, Bologna, Pàtron, 1972, pàg. 90) o “Sa lingua sarda in s’antighidadi no connoscat s’umperu de sa forma faiditza [= passiva, **glossa** cosa nostra] e oindi’ e totu ndi fai de mancu su prus ki si podit de da umperai, prus de totu candu no est espressau su cumpridori faidori [= cumplementu de agente, glossa cosa nostra]” (Antonio Lepori, *Gramàtica sarda po is Campidanesus*, Quartu Sant’Aleni, Editzioni C.R., 2001, pàg. 97) o “No si narat pròpiu ‘sa linna est istada portada a codhu dae/de is ómines!’” o “Su chi mancat in sardu est sa coniugatzione passiva cun compl. de agente” (Mario Puddu, *Grammàtica de sa limba sarda*, Casteddu, Condaghes, 2008, pàg. 296), brincamus a espressadas che a “Non esiste nel logudorese una forma organica per il verbo passivo, mentre ne esiste una perifrastica, la quale è composta dalle voci dell’ausiliare essere seguite dal participio del verbo che si vuole coniugare al passivo; cioè esattamente come nella lingua italiana (*Grammatica del sardo-nuorese da correggere*)” (Massimo Pittau, *Grammatica della lingua sarda. Varietà logudorese*, Tàtari, Carlo Delfino Editore, 1991, pàg. 113. Si faghet osservare chi s’istudiosu curregit issu etotu su chi aiat iscritu in sa *Grammatica del sardo nuorese* de su 1972) o “In perfetto allineamento con l’italiano è in logudorese il canone classico della costruzione passiva, rappresentato dalle voci del verbo essere in associazione col participio passato d’un qualsiasi verbo transitivo [...] Strutture di questo tipo, però, sono piuttosto rare” (Francesco Corda, *Grammatica moderna del sardo logudorese*, Casteddu, Edizioni Della Torre, 1994, pàg.s 75-76) o “Per esprimere l’azione passiva, nel dialetto cagliaritano si ricorre alla forma impersonale, con soggetto di terza persona plurale, oppure ad una perifrasi” (Agata Rosa Maxia, *La grammatica del dialetto cagliaritano*, Casteddu, Edizioni Della Torre, 2010, pàg. 91). De seguru su passivu fatu cun ‘essere + part. passadu’ est unu fràigu coltu, impreadu in registros formales, ma pagu in su faeddare collochiale. Pro unu profundamentu iscientificu de sa chistione (diferèntzia intra de sugetu lògicu e sugetu grammaticale, agente e patziente, etc.) consigiamus de lèghere a Michael Allan Jones, *Sintassi della lingua sarda*, Casteddu, Condaghes, 2003, pàg.s 128-134; a Eduardo Blasco Ferrer, *La lingua sarda contemporanea*, Casteddu, Edizioni Della Torre, 1986, pag.s 168-169; a Eduardo Blasco Ferrer, *Italiano, sardo e lingue moderne a scuola. Verso una glottodidattica democratica e aggiornata*, Milano, Franco Angeli, 1999, pàg.s 26-28 e 103-104. In cantu a traballos prus divulgativos, si podet lèghere a Eduardo Blasco Ferrer, *Ello, ellus. Grammatica della lingua sarda*, Nùgoro, Poliedro, 1994, pàg.s 196-197 e, de su pròpriu autore, *Pro domo. Grammatica essenziale della lingua sarda*, Casteddu, Condaghes, 1998, pàg.s 109-113.

(chi fiat sugetu lògicu isceti) si faghet sugetu grammaticale e lògicu de sa fràsia ativa, mentras su sugetu de sa fràsia passiva (chi fiat sugetu grammaticale isceti) si fùrriat a complementu ogetu in cussa ativa:

ANÀLISI LÒGICA (fràsia passiva)		
<i>Frantzisca</i>	<i>est istada saludada</i>	<i>dae is amigas</i>
sugetu (grammaticale)	predicadu verbale	cumplementu de agente (sugetu lògicu)
ANÀLISI LÒGICA (fràsia ativa)		
<i>is amigas</i>	<i>ant saludadu</i>	<i>a Frantzisca</i>
sugetu (grammaticale e lògicu)	predicadu verbale	cumplementu ogetu

Ma, pro cantu faghet a ddu fàghere e non ingendrat problemas de ambiguidade o de longhe-
sa de sa fràsia, consigiamus de sighire su fràigu a sa sarda, est a nàrrere “a Frantzisca, dd’ant
saludada is amigas” o “a Frantzisca, dd’ant saludada”, chi andat bene fintzas in registros
formales.

SU CUMPLEMENTU DE CÀUSA

Su complementu de càusa est unu complementu non deretu chi inditat sa caione de s’atzione
o de sa cundizione espressada dae su verbu. Ddu introduint is prepositziones “pro”, “de”,
“dae”, “cun”, “a” e is locutziones prepositzionales “pro more de”, “pro curpa de”, “in cunsi-
ghèntzia de” (in su limbàgiu giurìdicu-amministrativu), etc. Respundet a is preguntas “pro
cale caione?”, “pro ite?”. Esempros:

ANÀLISI LÒGICA: “at bintu sa seletzione pro sa simpatia sua ”					
(issu o issa)	at bintu	sa seletzione	pro sa simpatia	sua	
sugetu sutaintesu	predicadu verbale	cumplementu ogetu	cumplementu de càusa	atributu de su complementu de càusa	
ANÀLISI LÒGICA: “so morrende-mi de su fritu ”					
(deo)	so morrende-mi		de su fritu		
sugetu sutaintesu	predicadu verbale		cumplementu de càusa		
ANÀLISI LÒGICA: “ dae su presu at iscapadu a prànghere”					
dae su presu	(issu o issa)		at iscapadu a prànghere		
cumplementu de càusa	sugetu sutaintesu		predicadu verbale		
ANÀLISI LÒGICA: “ cun totu custu burdellu non ddu intendo”					
cun burdellu	totu	custu	(deo)	no intendo	ddu
cumplementu de càusa	atrib. de su c. de càusa	atrib. de su c. de càusa	sugetu sutaintesu	predicadu verbale	cumplementu ogetu

ANÀLISI LÒGICA: “a s’isparu de su coete su pipiu si nde est ischidadu”			
a s’isparu	de su coete	su pipiu	si nde est ischidadu
complementu de càusa	cumpl. de ispetzificatzione	sugetu	predicadu verbale

ANÀLISI LÒGICA: “so illuinadu pro more de su sole”		
(deo)	so illuinadu	pro more de su sole
sugetu	predicadu numenale	complementu de càusa

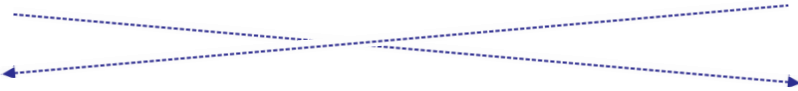
SU CUMPLEMENTU DE CÀUSA EFITZENTE

Su complementu de càusa efitzente est unu complementu non deretu chi inditat s’elementu no animadu, sa cosa o s’entidade astrata chi faghet s’atzione in una fràsia cun su verbu in forma passiva. Inditat, duncas, su sugetu lògicu de sa fràsia. Ddu introduint sa prepositzione “dae” o, in su limbàgiu literàriu, in cussu burocràticu o de registru formale, is locutziones preposizionales “dae parte de” o “a òpera de”. Respundet a sa pregunta “dae ite?”. Esempru:

ANÀLISI LÒGICA: “is isdorrobadores sunt istados filmados dae is telecàmeras de sa banca”			
is isdorrobadores	sunt istados filmados	dae is telecàmeras	de sa banca
sugetu (grammaticale)	predicadu verbale	cumpl. de càusa efitzente (sugetu lògicu)	cumpl. de ispetzificatzione

Pro sa chistione de su passivu, tocat a s’ammentare bene de is assimìgios e de is diferèntzias intre de sa limba italiana e de sa limba sarda. Non torramus a nàrrere totu su chi amus iscritu in su paràgrafu *Su complementu de agente* etotu, chi balet fintzas pro su complementu de càusa efitzente.

Regordamus solu chi, in sa limba sarda puru, cando su fràigu de su passivu sighit su sètiu de sa fràsia passiva de sa limba italiana e de àteras limbas neolatinas, su complementu de càusa efitzente s’agatat semper in presèntzia de unu predicadu verbale de forma passiva o fintzas de unu partitziptu passadu cun balore passivu (esempru: “su cassadore, **fertu** dae unu perdigone, at domandadu agiudu a is cumpàngios de cassa”). Furriende su fràigu de sa fràsia dae passivu a ativu, su complementu de càusa efitzente (chi fiat sugetu lògicu isceti) si faghet sugetu grammaticale e lògicu de sa fràsia ativa, mentras su sugetu de sa fràsia passiva (chi fiat sugetu grammaticale isceti) si fùrriat a complementu ogetu in cussa ativa:

ANÀLISI LÒGICA (fràsia passiva)		
su cassadore	est istadu fertu	dae unu perdigone
sugetu (grammaticale)	predicadu verbale	cumpl. de càusa efitzente (sugetu lògicu)
		
ANÀLISI LÒGICA (fràsia ativa)		
unu perdigone	at fertu	a su cassadore
sugetu (grammaticale e lògicu)	predicadu verbale	complementu ogetu

Ma, pro cantu faghet a ddu fàghere e non ingendrat problemas de ambiguidade o de longhesa de sa fràsia, consigiamus de sighire su fràigu a sa sarda, est a nàrrere “a su cassadore, dd’at fertu unu perdigone” o “a su cassadore, dd’ant fertu”, chi andat bene fintzas in registros formales.

SU CUMPLEMENTU DE BUNDÀNTZIA

Est unu complementu non deretu chi inditat su chi sa persone, s’animale o sa cosa a sa cale faghet riferimentu su predicadu tenet in cantidade manna, in bundàntzia, nde est prenu o ricu, siat cun sinnificadu literale siat cun sinnificadu figuradu. Ddu introduit sa prepositzione “de” e respundet a is preguntas “(frunidu, ricu, prenu) de ite?”, “(frunidu, ricu, prenu) de cale cosa?”. Esempros:

ANÀLISI LÒGICA: “su logu nostru bundat de abba ”			
su logu	nostru	bundat	de abba
sugetu	atributu de su sug.	predicadu verbale	complementu de bundàntzia

ANÀLISI LÒGICA: “s’istùdiu de su professore fiat prenu de libros e de vocabulàrios ”					
s’istùdiu	de su professore	fiat prenu	de libros	e	de vocabulàrios
sugetu	cumpl. de ispetzificatzione	predicadu numenale	complementu de bundàntzia	congiuntzione	complementu de bundàntzia

ANÀLISI LÒGICA: “s’autocarru est càrrigu de linna ”		
s’autocarru	est càrrigu	de linna
sugetu	predicadu numenale	complementu de bundàntzia

Su complementu de bundàntzia detèrminat verbos e agetivos chi espressant s’idea de “bundàntzia” o “richesa” (“bundare”, “fuliare”, “carrigare”, “frunire”, “arrichire”, “nudriare”, “prenare”, etc.; “bundantziosu”, “càrrigu”, “frunidu”, “ricu”, “prenu”, etc.). Est pretzisu a sutalinia-re chi su complementu de bundàntzia est acapiadu a verbos e a agetivos isceti; difatis, cando semus in presèntzia de unu nùmene chi inditat s’idea de bundàntzia (“bundàntzia”, “richesa”, “càrrigu”, etc.), su complementu chi ddu detèrminat no est de bundàntzia, ma de ispetzificatzione:

ANÀLISI LÒGICA: “custu mangianu s’autista at fatu unu càrrigu de tzimentu ”					
custu	mangianu	s’autista	at fatu	unu càrrigu	de tzimentu
atrib. de su compl. de tempus det.	cumpl. de tempus determinadu	sugetu	predicadu verbale	complementu ogetu	complementu de ispetzificatzione

SU CUMPLEMENTU DE PRIVATZIONE

Est unu complementu non deretu chi inditat su chi sa persone, s’animale o sa cosa a sa cale faghet riferimentu su predicadu tenet in cantidade non bastante, nde est pòberu, ddi faghet fartat, ddi mancat, siat cun sinnificadu literale siat cun sinnificadu figuradu. Ddu introduit sa prepositzione “de” o sa locutzione prepositzionale “sena de”. Respundet a is preguntas “(pò-

beru, privu, carente) de ite?”, “(pòberu, privu, carente) de cale cosa?”. Esempros:

ANÀLISI LÒGICA: “custu rapresentante est pòberu de fache ”			
custu	rapresentante	est pòberu	de fache
atrib. de su sugetu	sugetu	predicadu numenale	cumplementu de privatzione

ANÀLISI LÒGICA: “su dottore m’at ordinadu una dieta sena de sale ”				
su dottore	mi	at ordinadu	una dieta	sena de sale
sugetu	cumplementu de tèrmine	predicadu verbale	cumplementu ogetu	cumplementu de privatzione

ANÀLISI LÒGICA: “non sias pòberu de fantasia! ”		
(tue)	non sias pòberu	de fantasia
sugetu sutaintesu	predicadu numenale	cumplementu de privatzione

Su cumplementu de privatzione detèrminat verbos e agetivos chi espressant s’idea de “privatzione” o “mancàntzia” (“mancare”, “tènnere bisòngiu”, “privare”, etc.; “bisongiosu”, “pòberu”, “privu”, “carente”, etc.). Est pretzisu a sutaliniare chi su cumplementu de privatzione est acapiadu a verbos e a agetivos isceti; difatis, cando semus in presèntzia de unu nùmene chi inditat s’idea de privatzione (“mancàntzia”, “bisòngiu”, “poberesa”, etc.), su cumplementu chi ddu detèrminat no est de privatzione, ma de ispetzificatzione:

ANÀLISI LÒGICA: “cussa criadura mustrat unu bisòngiu mannu de amore ”					
cussa	criadura	mustrat	unu bisòngiu	mannu	de amore
atrib. de su sugetu	sugetu	predicadu verbale	cumplementu ogetu	atr. de su cumplementu ogetu	cumplementu de ispetzificatzione

SU CUMPLEMENTU AVERBIALE DE LOGU

Intra de is cumplementos non deretos chi faghet a ddos esprimere cun s’impreu de avèrbios, de locutzione averbiales e de partigheddas averbiales ddoe est su cumplementu de logu. Is avèrbios, is locutzione e is partigheddas averbiales de logu inditant su logu de un’atzione, sa posidura de un’ogetu in s’ispàtziu, sa distàntzia de un’ogetu dae is interlocutores, etc. Segundu su cumplementu chi espressant, respudent a is preguntas “in ue?” (pro s’istadu in logu), “a ue?” (pro sa mòvida a logu), “dae ue?” (pro sa mòvida dae logu), “peri ue?” (pro sa mòvida peri unu logu). Esempros:

ANÀLISI LÒGICA: “tue abarra a segus! ”		
tue	abarra	a segus
sugetu	predicadu verbale	cumplementu averbiale de istadu in logu

ANÀLISI LÒGICA: “sa funtzionària nd’ est essida como dae intro ”				
sa funtzionària	nde	est essida	como	dae intro
sugetu	cumpl. averbiale de mòvida dae logu	predicadu verbale	cumplementu averbiale de tempus determinadu	cumplementu averbiale de mòvida dae logu

ANÀLISI LÒGICA: “ddoe so passadu eris”			
(deo)	ddoe	so passadu	eris
sugetu sutaintesu	cumplementu averbiale de mòvida peri unu logu	predicadu verbale	cumplementu averbiale de tempus determinadu

Is chi mustramus inoghe a suta sunt sa tauledda de is avèrbios e locutzione averbiales de logu e sa tauledda de distàntzia presentadas in is *Propostas isperimentales de unos cantos liniamentos grammaticales comunes de sa limba sarda* de sa R.A.S., cun s’avertèntzia chi sa lista no est completa¹⁶.

inoghe	a/in/dae segus	acanta, acanta	a/dae curtzu
a/dae inoghe	a/in segus	a inghiriu	a/dae largu
a/in/dae cue	a/in/dae subra	a/in/dae palas	a/dae tesu
a/in/dae ue	a/ in/dae/suta	a/in/dae totue	a/in/dae aterue
a/in/dae cuddae	a/in/dae susu	a/in/dae neddue	a/in/dae intro
a/in/dae/foras	a/in/dae pitzu	a/in/dae aterue	in logu
addae	a/in/dae giosso	a/dae probe	cara a cara
a/in dae in antis			

Tabella de distàntzia

Inoghe	Acanta a chie faeddat e a largu dae chie iscurtat
In cue	Acanta a chie iscurtat e a largu dae chie faeddat
In cuddae	A largu dae chie faeddat e dae chie iscurtat
In ie	Riferimentu a carchi logu numenadu in antis in su discursu

SU CUMPLEMENTU AVERBIALE DE MANERA

Àteru cumplementu non deretu chi faghet a ddu esprimere cun s’impreu de avèrbios e de locutzione averbiales est su cumplementu de manera. Is avèrbios e is locutzione averbiales de manera inditant sa manera comente si isbòligat o s’acumprit un’atzione o comente acontesset una tzircustàntzia. Respudent a is preguntas “in cale manera?”, “comente?”. Esempros:

ANÀLISI LÒGICA: “su sindigu at faeddadu bene”			
su sindigu	at faeddadu	bene	
sugetu	predicadu verbale	cumplementu averbiale de manera	

ANÀLISI LÒGICA: “custu traballu bolet fatu in presse”			
custu	traballu	bolet fatu	in presse
atributu de su sugetu	sugetu	predicadu verbale	cumplementu averbiale de manera

¹⁶ Regione Autònoma de Sardigna, *Propostas isperimentales de unos cantos liniamentos grammaticales comunes de sa limba sarda*, sena de logu, sena de data, pàg.s 50-51, (http://www.sardegnacultura.it/documenti/7_108_20090205130352.pdf). Ddas amus seberadas pro ite ca is formas averbiales sunt giai normalizadas cunforma a sa L.S.C.

ANÀLISI LÒGICA: “su malàidu s’intendet mègius”		
<i>su malàidu</i>	<i>s’intendet</i>	<i>mègius</i>
sugetu	predicadu verbale	cumplementu averbiale de manera

Sa chi mustramus inoghe a suta est sa tauledda de is avèrbios e locutzones averbiales de manera presentada in is *Propostas isperimentales de unos cantos liniamentos grammaticales comunes de sa limba sarda* de sa R.A.S., cun s’avertèntzia chi sa lista no est completa¹⁷.

Bene	Apo papadu bene	A forte	Ispinghe a forte
Male	Bido male	Petzi/isceti/feti	Bi fiant petzi òmines/isceti òmines
Mègius	Isto mègius	Ebbia	M’at dadu duos èuros ebbia
Peus	Paret peus	A craru	At faeddadu a craru
Gosi, gasi, aici	Gosi naran	A sa ritza	Amus mandigadu a sa ritza
Torra	Benis torra in bartzos mios?	A caddu	Semus sètzidos a caddu
Comente	Comente unu macu	A sa grussera	Est fatu a sa grussera
A mala gana	L’apo fatu a mala gana	De rugradis	Non ti pòngias de rugradis
A mala bògia	Tocat a andare a mala bògia	De badas	Mi l’at dadu de badas
A discansu	Giai traballas a discansu in s’ufitziu	De repente	Est mortu de repente
In presse	Semus andados in presse	Totu in unu	Totu in una si nch’est andadu
A lestru	L’amus fatu a lestru	A s’inspensada	A s’inspensada at incumintzadu a pròere
A sa revessa	Cussu est postu a sa revessa	A fortza	L’amus fatu mandigare a fortza
A s’imbesse	Tenes sa màllia a s’imbesse	Paris	Semus bènnidos paris
A bellu	Tira a bellu		

Sas paràulas gosi e gasi, chi resultant che a su “così” italianu, pretzisant in manera prus làdina comente est acuntèssida s’atzione:

gosi = in custa manera

gasi = in cussa manera

àteros avèrbios de modu si faghent cun sa sufissatzione in -ura

a unfradura

a istichidura

a bias s'impreat su gerùndiu

l'at fatu coitende

si nde est andadu currende

¹⁷ Regione Autònoma de Sardigna, *Propostas isperimentales de unos cantos liniamentos grammaticales comunes de sa limba sarda*, sena de logu, sena de data, pàg.s 48-49, (http://www.sardegnaicultura.it/documenti/7_108_20090205130352.pdf). Dd’amus seberada pro ite ca is formas averbiales sunt giai normalizadas cunforma a sa L.S.C.

SU CUMPLEMENTU AVERBIALE DE TEMPUS

Àteros complementos non deretos chi faghet a ddos esprimere cun s'impreu de avèrbios e de locutzones averbiales sunt is complementos de tempus, determinadu o sighidu. Is avèrbios e is locutzones averbiales de tempus detèrminant su tempus de acumprimentu de s'atzione o su momentu in ue acontesset una tzircustàntzia. Respudent a is preguntas “cando?”, “in cale simana?”, “in cale momentu?”, “pro cando?”, “pro cantu tempus?”, “dae cantu tempus?”, “in cantu tempus?”, “fintzas a cando?”, etc.

Esempros:

ANÀLISI LÒGICA: “ddoe ando a pustis”			
(deo)	ddoe	ando	a pustis
sugetu sutaintesu	complementu averbiale de mòvida a logu	predicadu verbale	complementu averbiale de tempus determinadu

ANÀLISI LÒGICA: “dd'apo comporadu gianteris”			
(deo)	ddu	apo comporadu	gianteris
sugetu sutaintesu	complementu ogetu	predicadu verbale	c. averbiale de tempus determinadu

ANÀLISI LÒGICA: “fintzas a cando abarras?”		
(tue)	fintzas a cando	abarras?
sugetu sutaintesu	complementu averbiale de tempus sighidu	predicadu verbale

Sa chi mustramus inoghe a suta est sa tauledda de is avèrbios e locutzones averbiales de tempus presentada in is *Propostas isperimentales de unos cantos liniamentos grammaticales comunes de sa limba sarda* de sa R.A.S., cun s'avertèntzia chi sa lista no est completa¹⁸.

Como; immoe	Semper	Oe in die
deretu	Chitzo	Cras
A pustis	Tardu	Ocanu
In antis	Trigadiu	Annoas
In fatu	Eris	Pusticras
cando	Oe	Gianteris

A de die	Tando	Tando
A de note	Luego	Galu
A mangianu	A mesu die	A disora
A merie	Amesu note	A distempus
A sero	A s'ispissu	In puddiles

¹⁸ Regione Autònoma de Sardigna, *Propostas isperimentales de unos cantos liniamentos grammaticales comunes de sa limba sarda*, sena de logu, sena de data, pàg.s 51-53, (http://sardegna.cultura.it/documenti/7_108_20090205130352.pdf). Dd'amus seberada pro ite ca is formas averbiales sunt gai normalizadas cunforma a sa L.S.C.

A borta de die	A s'ora	A s'arbèschida
Cando non cando	Giai	A s'iscuridadòrgiu
A bias	In fines	A s'interinada
Mai	In su mentres	
Una bia	A fitianu	

Sa limba sarda tenet una filera de avèrbios chi cunsentint de collocare in su tempus una atzione pighende comente puntu de riferimentu *oe*:

gianteris	eris	oe	cras	pusticras
- 2	- 1	0	+ 1	+ 2

Se prepositzione “in” est impreada cun sustantivos chi sinnant unu periodu de tempus:

in s'atòngiu

in maju

Sa prepositzione “a” pro espressadas prus puntuales:

a sas bator

a mesunote

In riferimentu a una cosa passada chi in italianu est “fa” si impitant frases diferentes:

pro nàrrere *due anni fa* si diat a dèpere nàrrere in prus de s'italianizante

duos annos faghet

fintzas

como duos annos

duos annos a oe

SU CUMPLEMENTU DE ISTESIADURA O SEPARATZIONE

Simile meda a su complementu de mòvida dae logu, su complementu de istesiadura o separazione est unu complementu non deretu chi inditat sa persone, s'animale, sa cosa o su logu dae ue carchi cosa o calicunu si nche istèsiat o s'istàgiat o si separat o si distinghet o est a largu, cun sinnificadu pròpriu o figuradu. Dipendet dae verbos chi inditant s'idea de istesiadura, istagiadura, separazione, distinghimentu, liberazione (“èssere a largu”, “èssere a tesu”; “abbandonare”, “lassare”, “separare”, “iscrobare”, “istagiare”, “liberare”, “istesiare”, “partzire”, “assolvere”, etc.) o dae nùmenes o agetivos chi tenent sinnificadu simile (“istesiadura”, “diferente”, “liberu”, etc.). Ddu introduit sa prepositzione “dae” e respundet a is preguntas “(a largu, liberu, separadu) dae chi?”, “(a largu, liberu, separadu) dae ite?”, “(a largu, separadu) dae ue?”. Esempros:

ANÀLISI LÒGICA: “immoe so liberu dae impèdumos”			
<i>immoe</i>	<i>(deo)</i>	<i>so liberu</i>	<i>dae impèdumos</i>
c. de tempus determinadu	sugetu sutaintesu	predicadu numenale	cumpl. de separazione

ANÀLISI LÒGICA: “aiàia si nde fiat pesada dae su letu”			
<i>aiàia</i>	<i>si fiat pesada</i>	<i>nde</i>	<i>dae su letu</i>
sugetu	predicadu verbale	c. de istesiadura	cumplementu de istesiadura

ANÀLISI LÒGICA: “una ventana separat s’intrada de s’ufitziu meu dae su suo ”					
una ventana	separat	s’intrada	de s’ufitziu	meu	dae su suo
sugetu	predicadu verbale	cumplementu ogetu	c. de ispetzificatzione	atributu de su c. de ispetzific.	cumpl. de separatzione

ANÀLISI LÒGICA: “su Tribunale nche at istesiadu a Fulanu dae sa famillia ”				
su Tribunale	nche	at istesiadu	a Fulanu	dae sa famillia
sugetu	c. de istesiadura	predicadu verbale	cumpl. ogetu	c. de istesiadura

SU CUMPLEMENTU DE ARGUMENTU

Su complementu de argumentu est unu complementu non deretu chi inditat s’argumentu (un’idea, una persone, una cosa, etc.) o sa matèria de sa cale si faeddat, s’iscriet o chi s’istudiadu o chi est a fundamentu de sa chistione. Su prus de is bortas dipendet dae verbos che a “faeddare”, “nàrrere”, “contare”, “iscriere”, “chistionare”, “istudiare”, etc., o dae nùmenes chi tenent sinnificadu sìmile (“libru”, “artìculu”, “tratadu”, “letzione”, “dibata”, “chirca”, “testu”, “parre”, “discursu”, “cunvènniu”, “cunferèntzia”, etc.). Ddu introduint sa prepositzione “de” o sa locutzione prepositzionale “in contu de”. Pro more de s’ispinta de sa limba italiana podet acontèssere fintzas de intèndere o de lèghere locutzones prepositzionales che a “a subra de” (= it. ‘su’), “a inghiri de” (= it. ‘intorno a’), “a propòsitu de” (= it. ‘a proposito di’), chi consigiamus de no impreare. Respundet a is preguntas “(faeddare o iscriere o chistionare, etc.) de ite?”, “(faeddare o iscriere o chistionare, etc.) de cale cosa?”, “(unu libru, unu discursu, un’artìculu, etc.) de ite?”, “(unu libru, unu discursu, un’artìculu, etc.) de cale argumentu?”. Esempros:

ANÀLISI LÒGICA: “eris apo comporadu su libru de geografia ”				
eris	(deo)	apo comporadu	su libru	de geografia
cumplementu de tempus determinadu	sugetu sutaintesu	predicadu verbale	cumplementu ogetu	cumplementu de argumentu

ANÀLISI LÒGICA: “amus faeddadu pro tempus meda de economia ”				
(nois)	amus faeddadu	pro tempus	meda	de economia
sugetu sutaintesu	predicadu verbale	c. de tempus sighidu	atributu de su c. de tempus sighidu	cumplementu de argumentu

ANÀLISI LÒGICA: “su maistru at fatu un’arresonu in contu de sa seguresa istradale”				
su maistru	at fatu	un’arresonu	in contu de sa seguresa	istradale
sugetu	predicadu verbale	cumpl. ogetu	cumpl. argumentu	atributu de su c. de argumentu

ANÀLISI LÒGICA: “so leghende unu libru de sa Sardigna giudicale ”				
(deo)	so leghende	unu libru	de sa Sardigna	giudicale
sugetu sutaintesu	predicadu verbale	cumplementu ogetu	cumplementu de argumentu	atributu de su c. de argumentu

SU CUMPLEMENTU DE CURPA

Su complementu de curpa est unu complementu non deretu chi inditat su reatu o su delitu, duncas sa 'curpa', chi est a fundamentu de s'imputatzione o de sa cundenna chi si tenet. Cando inditat sa curpa dae ue movet s'imputatzione, ddu introduit sa prepositzione "de". Cando inditat imbetzes sa curpa chi est a fundamentu de su protzessu, de sa cundenna, de sa pena, de sa punitzione, ddu introduit sa prepositzione "pro". Dipendet dae verbos che a "acusa-re", "imputare", "cundennare", etc., e dae nùmenes che a "acusa", "curpa", "cundenna", etc. Respundet a is preguntas "(acusadu o cundennadu) pro cale curpa?", "acusadu de ite?". Su complementu de curpa no inditat reatos isceti, ma podet inditare fintzas curpas e responsa-bilidades de creze morale. Esempros:

ANÀLISI LÒGICA: "a su tale, dd'ant acusadu de farsu in bilàntziu "				
a su tale	Ø	ddu	ant acusadu	de farsu in bilàntziu
cumplementu ogetu	sugetu no espressadu	cumplementu ogetu	predicadu verbale	cumplementu de curpa

ANÀLISI LÒGICA: "sa Procura dd'at incurpadu eris de sa fura de sa linna"					
sa Procura	ddu	at incurpadu	eris	de sa fura	de sa linna
sugetu	cumplementu ogetu	predicadu verbale	cumpl. de tempus determinadu	cumplementu de curpa	cumplementu de ispetzificatzione

ANÀLISI LÒGICA: "a Fulanu, dd'ant cundennadu pro sa morte de su bighinu"					
a Fulanu	Ø	ddu	ant cundennadu	pro sa morte	de su bighinu
cumplementu ogetu	sugetu no espressadu	cumplementu ogetu	predicadu verbale	cumplementu de curpa	cumplementu de ispetzificatzione

ANÀLISI LÒGICA: "su mere de sa dita dd'at acusadu de mandronia "				
su mere	de sa dita	ddu	at acusadu	de mandronia
sugetu	cumpl. de ispetzificatzione	cumplementu ogetu	predicadu verbale	cumplementu de curpa

SU CUMPLEMENTU DE CUMPANGIA E UNIONE

Su complementu de cumpangia est unu complementu non deretu chi inditat sa persone o sa criadura animada cun sa cale s'acumprit s'atzione espressada dae su verbu o cun sa cale s'atzapamus in una tzerta tzircustàntzia. Ddu introduint sa prepositzione "cun" e is locutzio-nes prepositzionales "paris cun", "in cumpangia de". Respundet a is preguntas "cun chi?", "in cumpangia de chi?".

Su complementu de unione, imbetzes, est unu complementu non deretu chi inditat sa cosa o s'entidade astrata cun sa cale s'acumprit s'atzione espressada dae su verbu o cun sa cale un'àtera cosa est acapiada o mesturada o cun sa cale s'atzapamus in una tzerta tzircustàntzia. Ddu introduint sa prepositzione "cun" e sa locutzione prepositzionale "paris cun". Respundet a is preguntas "cun ite?", "cun cale cosa?". Esempros:

ANÀLISI LÒGICA: “ <i>cras ando a crèsia cun Làura</i> ”				
<i>cras</i>	<i>(deo)</i>	<i>ando</i>	<i>a crèsia</i>	<i>cun Làura</i>
cumplementu de tempus determinadu	sugetu sutaintesu	predicadu verbale	cumplementu de mòvida a logu	cumplementu de cumpangia

ANÀLISI LÒGICA: “ <i>apo a passare custa coa de chida paris cun Lughia</i> ”				
<i>(deo)</i>	<i>apo a passare</i>	<i>custa</i>	<i>coa de chida</i>	<i>paris cun Lughia</i>
sugetu sutaintesu	predicadu verbale	atributu de su c. ogetu	cumplementu ogetu	cumplementu de cumpangia

ANÀLISI LÒGICA: “ <i>dd’apo bidu in cumpangia de sa professoressa</i> ”				
<i>(deo)</i>	<i>ddu</i>	<i>apo bidu</i>	<i>in cumpangia de sa professoressa</i>	
sugetu sutaintesu	cumplementu ogetu	predicadu verbale	cumplementu de cumpangia	

ANÀLISI LÒGICA: “ <i>ando a su sartu cun sa càvana</i> ”				
<i>(deo)</i>	<i>ando</i>	<i>a su sartu</i>	<i>cun sa càvana</i>	
sugetu sutaintesu	predicadu verbale	cumplementu de movida a logu	cumplementu de unione	

ANÀLISI LÒGICA: “ <i>su sardu s’est agatadu a cunvivere cun su catalanu, cun s’ispagnolu e cun s’italianu</i> ”					
<i>su sardu</i>	<i>s’est agatadu a cunvivere</i>	<i>cun su catalanu</i>	<i>cun s’ispagnolu</i>	<i>e</i>	<i>cun s’italianu</i>
sugetu	predicadu verbale	cumplementu de unione	cumplementu de unione	congiunzione	cumplementu de unione

ANÀLISI LÒGICA: “ <i>optziones abertas e elàsticas cunvivent paris cun una maioria larga de optziones comunes a totu is variedades</i> ”			
<i>optziones</i>	<i>abertas</i>	<i>e</i>	<i>elásticas</i>
sugetu	atributu de su sugetu	congiunzione	atributu de su sugetu
<i>cunvivent</i>	<i>paris cun una maioria</i>	<i>larga</i>	<i>de optziones</i>
predicadu verbale	cumplementu de unione	atributu de su c. de unione	c. de ispetzificatzione
<i>comunes</i>		<i>a is variedades</i>	<i>totu</i>
atributu de su c. de ispetzificatzione		cumpl. de relatzione	atributu de su c. de relatzione

ANÀLISI LÒGICA: “ <i>in su ristorante amus papadu macarrones cun butàriga</i> ”				
<i>in su ristorante</i>	<i>(nois)</i>	<i>amus papadu</i>	<i>macarrones</i>	<i>cun butàriga</i>
c. de istadu in logu	sugetu sutaintesu	predicadu verbale	c. ogetu	c. de unione

SU CUMPLEMENTU CUNTZESSIVU

Su cumplementu cuntzessivu est unu cumplementu non deretu chi inditat sa persone, sa cosa o su fatu chi, mancari ddoe siant, no impègant chi s’atzione o sa situatzione inditadas dae su predicadu acontessant a su pròpriu. Ddu introduint is locutzones prepositzionales e congiuntivales “*cun totu*”, “*a crebu de*”, “*a trèmpiu de*”, “*a dispetu de*”. Respundet a sa pregunta “*mancari chi?*”, “*mancari ite?*”, “*a crebu de chi?*”, “*a crebu de ite?*”, “*a dispetu de chi?*”, “*a dispetu de ite?*”, etc.

Esempros:

ANÀLISI LÒGICA: “ <i>cun totu is curas</i> , no est sanada a su pròpriu”			
<i>cun tutu is curas</i>	<i>(issa)</i>	<i>no est sanada</i>	<i>a su pròpriu</i>
cumpl. cuntzessivu	sugetu sutaintesu	predicadu verbale	cumplementu averbiali

ANÀLISI LÒGICA: “ <i>cun totu custas biddas</i> , ant seberadu sa nostra”				
<i>cun totu is biddas</i>	<i>custas</i>	<i>(issos)</i>	<i>ant seberadu</i>	<i>sa nostra</i>
cumpl. cuntzessivu	atributu de su compl. cuntzessivu	sugetu sutaintesu	predicadu verbale	cumpl. ogetu

ANÀLISI LÒGICA: “ <i>a crebu de sa gente</i> , at sighidu a fàghere aici”			
<i>a crebu de sa gente</i>	<i>(issu)</i>	<i>at sighidu a fàghere</i>	<i>aici</i>
c. cuntzessivu	sugetu sutaintesu	predicadu verbale	c. averbiale de manera

SU CUMPLEMENTU DE GIUAMENTU E DISVANTÀGIU

Su complementu de giuamentu e disvantàgiu est unu complementu non deretu chi inditat sa persone o sa cosa cun giuamentu o cun dannu/disvantàgiu de sa cale acontesset un’atzione, unu fatu o sa cundizione espressada dae su verbu. Dipendet dae verbos, nùmenes, o agetivos chi inditant s’idea de “*utilesa/no utilesa*”, “*profetu/dannu*”, “*giuamentu/disvantàgiu*”, etc. Ddu introduint is prepositziones “*a*” e “*pro*” e is locutzones prepositzionales “*cun giuamentu de*”, “*cun profetu de*”, “*cun/a/in favore de*”, “*in defensa de*”, “*cun/a dannu de*”, “*cun/a disvantàgiu de*”, “*contras de*”, etc. Respundet a is preguntas “*cun giuamentu/profetu de chi?*”, “*cun giuamentu/profetu de ite?*”, “*cun dannu/disvantàgiu de chi?*”, “*cun dannu/disvantàgiu de ite?*”, “*pro chi?*”, “*pro cale cosa?*”, “*contras a/de chi?*”, “*contras a/de cale cosa?*”, etc. Ddu podet esprimere fintzas unu pronùmene personale àtonu, chi essit sena de preposizione peruna (“*mi*”, “*ti*”, “*ddi*”, “*nos*”, “*bos*”, “*ddis*”).

Esempros:

ANÀLISI LÒGICA: “ <i>s’alcol noghet a su figadu</i> ”		
<i>s’alcol</i>	<i>noghet</i>	<i>a su figadu</i>
sugetu	predicadu verbale	cumplementu de disvantàgiu

ANÀLISI LÒGICA: “ <i>custa lege faghet profetu prus che totu a is mammas</i> ”				
<i>custa</i>	<i>lege</i>	<i>faghet profetu</i>	<i>prus che totu</i>	<i>a is mammas</i>
atributu de su sugetu	sugetu	predicadu verbale	locuzione averbiale	cumplementu de giuamentu

ANÀLISI LÒGICA: “ <i>sa paghe est bella pro totus</i> ”		
<i>sa paghe</i>	<i>est bella</i>	<i>pro totus</i>
sugetu	predicadu numenale	cumplementu de giuamentu

ANÀLISI LÒGICA: “ <i>Mamma de Deus, prega pro nois àteros pecadores</i> ”					
<i>Mamma</i>	<i>de Deus</i>	<i>(tue)</i>	<i>prega</i>	<i>pro nois àteros</i>	<i>pecadores</i>
c. de vocatzione	c. de ispetzificatzione	sugetu sutaintesu	predicadu verbale	c. de giuamentu	apostizione de su c. de giuamentu

ANÀLISI LÒGICA: “ ti preparo unu pratu de arrosu”				
(deo)	ti	preparo	unu pratu	de arrosu
sugetu sutaintesu	cumplementu de giuamentu	predicadu verbale	cumplementu ogetu	cumplementu de ispetzificazione

SU CUMPLEMENTU DE DENOMINATZIONE

Su cumplementu de denominatzione est unu cumplementu non deretu chi inditat e detèrminat, prus che totu cun unu nùmene pròpriu, unu nùmene genèricu chi est postu in antis de issu. Ddu introduit sa preposizione “de” e podet ispetzificare mègius unu nùmene geogràficu (comunu, repùblica, rennu, penìsula, ìsula, tzitade, bidda, fratzione, etc.), unu nùmene genèricu de persone (tìtulu, pseudònimu, paranùmene, sambenadu, nùmene, etc.), su nùmene de unu mese o de una die. Esempros:

ANÀLISI LÒGICA: <i>is turistas bolent visitare s'ìsula</i> de Malu Entu			
<i>is turistas</i>	<i>bolent visitare</i>	<i>s'ìsula</i>	<i>de Malu Entu</i>
sugetu	predicadu verbale	cumplementu ogetu	c. de denominatzione

ANÀLISI LÒGICA: “ <i>semus passadas in sa bidda</i> de Abas ”			
(nois)	<i>semus passadas</i>	<i>in sa bidda</i>	<i>de Abas</i>
sugetu sutaintesu	predicadu verbale	cumplementu de mòvida peri unu logu	cumplementu de denominatzione

ANÀLISI LÒGICA: “ <i>a sa pipia, dd'ant postu su nùmene</i> de Emma ”					
<i>a sa pipia</i>	∅	<i>ddi</i>	<i>ant postu</i>	<i>su nùmene</i>	<i>de Emma</i>
cumplementu de tèrmine	sugetu no espressadu	cumpl. de termine	predicadu verbale	cumplementu ogetu	cumplementu de denominatzione

ANÀLISI LÒGICA: “ <i>Antiogu Casula firmaiat is poesias cun su pseudònimu</i> de Montanaru ”				
<i>Antiogu Casula</i>	<i>firmaiat</i>	<i>is poesias</i>	<i>cun su pseudònimu</i>	<i>de Montanaru</i>
sugetu	predicadu verbale	cumpl. ogetu	cumplementu de manera	cumplementu de denominatzione

ANÀLISI LÒGICA: “ <i>tue torra in su mese</i> de cabudanni ”			
<i>tue</i>	<i>torra</i>	<i>in su mese</i>	<i>de cabudanni</i>
sugetu	predicadu verbale	cumpl. de tempus determinadu	cumplementu de denominatzione

ANÀLISI LÒGICA: “ <i>s'ufitziu de sa limba sarda aberit in is dies</i> de mèrcuris e de chenàbura ”				
<i>s'ufitziu</i>	<i>de sa limba</i>			<i>sarda</i>
sugetu	cumplementu de ispetzificazione			atributu de su c. de ispetzificazione
<i>aberit</i>	<i>in is dies</i>	<i>de mèrcuris</i>	<i>e</i>	<i>de chenàbura</i>
predicadu verbale	cumpl. de tempus determinadu	cumplementu de denominatzione	congiuntzione	cumplementu de denominatzione

SU CUMPLEMENTU DISTRIBUTIVU

Su complementu distributivu inditat unu raportu numèricu intra de persones, cosas e cantidades numèricas. Si podet presentare sena de preposizione peruna o ddu introduint is preposizioni “a”, “de”, “pro”. Podet esprimere s’ordine o sa proportzione comente totu s’agatant o comente sunt partzidas persones o cosas, is operatziones matemàticas de sa multiplicazione, de sa divisione e sa pertzentuale, s’unidade de misura in cunforma de sa cale si inditat su prètziu, sa misura o su pesu de carchi cosa, s’ordine proportzionale in cunforma de su cale acontesset o depet acontèssere un’atzione in su tempus, etc. Esempros:

ANÀLISI LÒGICA: “is pipios caminaiant a duos a duos ”		
is pipios	caminaiant	a duos a duos
sugetu	predicadu verbale	cumplementu distributivu

ANÀLISI LÒGICA: “is invitados ant pigadu duos libros peròmine ”				
is invitados	ant pigadu	libros	duos	peròmine
sugetu	predicadu verbale	c. ogetu	atributu de su c. ogetu	c. distributivu

ANÀLISI LÒGICA: “su prètziu de sa benzina est crèschidu de su 10 pro chentu ”				
su prètziu	de sa benzina	est crèschidu	de su 10	pro chentu
sugetu	c. de ispetzificatzione	predicadu verbale	c. de cantidade	c. distributivu

ANÀLISI LÒGICA: “sa màchina fiat andende a 140 KM a s’ora ”			
sa màchina	fiat andende	a 140 km	a s’ora
sugetu	predicadu verbale	c. de cantidade	c. distributivu

ANÀLISI LÒGICA: “in su mercadu sunt bendende sa carina a 9 èuros a su chilu ”					
in su mercadu	∅	sunt bendende	sa carina	a 9 èuros	a su chilu
c. de istadu in logu	sugetu no espressadu	predicadu verbale	cumplementu ogetu	cumpl. de cantid. (prètziu)	cumplementu distributivu

ANÀLISI LÒGICA: “ onni chimbe oras dd’atacant una flebo”				
onni chimbe oras	∅	ddi	atacant	una flebo
cumplementu distributivu	sugetu no espressadu	cumplementu de tèrmine	predicadu verbale	cumplementu ogetu

SU CUMPLEMENTU ESCLAMATIVU

Su complementu esclamativu - chi pro nàrrere sa beridade non diat depet èssere cunsideradu che a unu complementu ma che a una fràsia numenale autònoma, cun forma incurtziada – est un’esclamatzione fata pro esprimere ispantu, presu, tristura, minetza, duda, etc. Su prus de is bortas ddu format un’interietzione simple, o un’interietzione sighida dae unu pronùmene personale. Podet èssere fintzas formadu dae un’agetivu relativu-esclamativu sighidu dae unu nùmene.

ANÀLISI LÒGICA: “ Gesùs , ite apo bidu!”			
Gesùs	ite	(deo)	apo bidu
cumplementu esclamativu	cumplementu esclamativu	sugetu sutaintesu	predicadu verbale

ANÀLISI LÒGICA: “porcu mundu!”, pròpriu a mene ddu depiat preguntare					
porcu mundu	pròpriu	a mene	(issu/issa)	ddu	depiat preguntare
cumplementu esclamativu	avèrbiu	cumplementu de tèrmine	sugetu sutaintesu	cumplementu ogetu	predicadu verbale

ANÀLISI LÒGICA: “ite birgòngia!”					
ite birgòngia!					
cumplementu esclamativu					

ANÀLISI LÒGICA: “ite cosa mala!”					
ite cosa mala!					
cumplementu esclamativu					

SU CUMPLEMENTU DE ESCLUSIONE

Su cumplementu de esclusione est unu cumplementu non deretu chi inditat sa persone, s’animale o sa cosa chi abarrat esclùdida cunforma a s’atzione o a sa situatzione inditada dae su predicadu. Cando tenet pròpriu balore esclusivu, est a nàrrere chi espressat un’idea a s’imbesse cunforma a is cumplementos de cumpangia e unione, ddu introduit sa locutzione prepositzionale “sena de”. Cando, imbetzes, espressat prus unu balore etzetuativu chi nono esclusivu, ddu introduit sa preposizione “francu” o is locutzones prepositzionales “foras siat de/chi”, “foras de/chi”, etc. Respundet a is preguntas “sena de chi?”, “sena de ite?”, “francu chi?”, “francu ite?”, etc. Esempros:

ANÀLISI LÒGICA: “sa segretària est andada a sa cunferèntzia sena de is dirigentes”			
sa segretària	est andada	a sa cunferèntzia	sena de is dirigentes
sugetu	predicadu verbale	cumplementu de mòvida a logu	cumplementu de esclusione

ANÀLISI LÒGICA: “nannai leghet su giornale sena de ullieras”			
nannai	leghet	su giornale	sena de ullieras
sugetu	predicadu verbale	cumplementu ogetu	cumplementu de esclusione

ANÀLISI LÒGICA: “eris sunt bènnidos totus, francu fradile meu”				
eris	totus	sunt bènnidos	francu fradile	meu
cumpl.de tempus determinadu	sugetu	predicadu verbale	cumplementu de esclusione	atributu de su compl. de esclusione

SU CUMPLEMENTU DE EDADE

Su cumplementu de edade est unu cumplementu non deretu chi inditat s’edade de calicunu o de carchi cosa o narat a cale edade calicunu at cumpridu un’atzione o s’est atzapadu in una tzerta situatzione. Ddu introduit is preposizioni “a” e “de” o is locutzones prepositzionales “fache a”, “a edade de”, etc. Esempros:

ANÀLISI LÒGICA: “A trinta annos mi so coiudu”		
<i>a trinta annos</i>	<i>(deo)</i>	<i>mi so coiudu</i>
cumentu de edade	sugetu sutaintesu	predicadu verbale

ANÀLISI LÒGICA: “issa est una fèmina de barantasete annos”		
<i>issa</i>	<i>est una fèmina</i>	<i>de barantasete annos</i>
sugetu	predicadu numenale	cumentu de edade

ANÀLISI LÒGICA: “tziu Fulanu fiat mortu a edade de norantoto annos”			
<i>tziu</i>	<i>Fulanu</i>	<i>fiat mortu</i>	<i>a edade de norantoto annos</i>
apositione de su sugetu	sugetu	predicadu verbale	cumentu de edade

SU CUMENTU DE ISCOPI

Su cumentu de iscopu est unu cumentu non deretu chi inditat s’obietivu, sa punna fache a sa cale si acumpit un’atzione, sa destinatzione - est a nàrrere a ite serbit - una cosa, s’iscopu de sa cundizione espressada dae su verbu. Ddu introduint is prepositziones “pro” e “de” e is locutziones prepositzionales “cun sa punna de”, etc. Respundet a is preguntas “cun cale iscopu?”, “pro ite?”. Esempros:

ANÀLISI LÒGICA: “is pitzocheddos si sunt allenados pro sa partida”		
<i>is pitzocheddos</i>	<i>si sunt allenados</i>	<i>pro sa partida</i>
sugetu	predicadu verbale	cumentu de iscopu

ANÀLISI LÒGICA: “totus pregamus pro sa paghe in su mundu”			
<i>totus</i>	<i>pregamus</i>	<i>pro sa paghe</i>	<i>in su mundu</i>
sugetu	predicadu verbale	cumentu de iscopu	cumentu de istadu in logu

ANÀLISI LÒGICA: “custa aina serbit pro cosas meda”				
<i>custa</i>	<i>aina</i>	<i>serbit</i>	<i>pro cosas</i>	<i>meda</i>
atributu de su sugetu	sugetu	predicadu verbale	cumentu de iscopu	atributu de su cumentu de iscopu

ANÀLISI LÒGICA: “cussu est unu cane de cassa”		
<i>cussu</i>	<i>est unu cane</i>	<i>de cassa</i>
sugetu	predicadu numenale	cumentu de iscopu

ANÀLISI LÒGICA: “pro praghene, aporre-mi is ullieras de sole”					
<i>pro praghene</i>	<i>(tue)</i>	<i>aporre</i>	<i>mi</i>	<i>is ullieras</i>	<i>de sole</i>
cumentu de iscopu	sugetu sutaintesu	predicadu verbale	cumentu de tèrmine	cumentu ogetu	cumentu de tèrmine

ANÀLISI LÒGICA: “apo comporadu una pariga de iscarpitas de tennis a sa pipia”					
<i>(deo)</i>	<i>apo comporadu</i>	<i>una pariga</i>	<i>de iscarpitas</i>	<i>de tennis</i>	<i>a sa pipia</i>
sugetu sutaintesu	predicadu verbale	cumentu ogetu	cumentu de ispetzificatzione	cumentu de iscopu	cumentu de tèrmine

SU CUMENTU DE LIMITATZIONE

Su cumentu de limitatzione est unu cumentu non deretu chi inditat in intro de cale

làcana o in cale cuntestu tenet balore su chi espressat su nùmene, s'agetivu o su verbu dae is cales dipendet. Ddu introduint is prepositziones simples “a”, “de”, “in”, “pro” o locutzones prepositzionales de balore limitativu che a “in cantu a”, “a parre (de)”, “segundu (mene, tene, issu, etc.)”, “pro su chi pertocat”, etc. Respundet a is preguntas “in ite?”, “in cantu a ite”, “a parre de chi?”, etc. Esempros:

ANÀLISI LÒGICA: “su cane est tzurpu a un’ogru ”		
su cane	est tzurpu	a un’ogru
sugetu	predicadu numenale	cumplementu de limitatzione

ANÀLISI LÒGICA: “Fulana no est pitica de cantèrgiu ”		
Fulana	no est pitica	de cantèrgiu
sugetu	predicadu numenale	cumplementu de limitatzione

ANÀLISI LÒGICA: “in latinu non ddu sègudat nemos”			
in latinu	nemos	non sègudat	ddu
cumplementu de limitatzione	sugetu	predicadu verbale	cumplementu ogetu

ANÀLISI LÒGICA: “s’est semper distinta pro tzivilesa e dilighesa ”					
(issa)	s’est distinta	semper	pro tzivilesa	e	(pro) dilighesa
sugetu sutaintesu	predicadu verbale	cumpl. averbiale de tempus sighidu	cumpl. de limitatzione	congiuntz.	cumplementu de limitatzione

ANÀLISI LÒGICA: “in cantu a sa crisi econòmica su guvernu est faghende pagu cosa”					
in cantu a sa crisi	econòmica	su guvernu	est faghende	pagu	cosa
cumplementu de limitatzione	atributu de su compl. de limitatzione	sugetu	predicadu verbale	atr. de su compl. ogetu	cumplementu ogetu

ANÀLISI LÒGICA: “a parre meu, non dd’at bidu”			
a parre meu	(issu)	no at bidu	ddu
cumpl. de limitatzione	sugetu sutaintesu	predicadu verbale	cumplementu ogetu

SU CUMPLEMENTU DE MATÈRIA

Su cumplementu de matèria est unu cumplementu non deretu chi inditat sa matèria, sa sustàntzia o s’elementu de ite est fata una cosa o, in is impreos figurados, de ite est fata una persone o unu cuntzetu astratu. Su prus de is bortas detèrminat unu nùmene o unu verbu che a “fàghere”, “fraigare”. Ddu introduit sa prepositzione simple “de” e respundet a sa pregunta “fatu de ite?”. Su de fàghere sa pregunta “fatu de ite?” agiudat a non confùndere su cumplementu de matèria cun su cumplementu de ispetzificatzione: “una cannaca (fata de ite?) de oro” (= cumplementu de matèria); “una miniera (de ite?) de oro” (= cumplementu de ispetzificatzione). Esempros:

ANÀLISI LÒGICA: “pro su batiare de neta mia apo preparadu duches de mèndula ”						
pro su batiare	de neta	mia	(deo)	apo preparadu	duches	de mèndula
cumplementu de iscopu	cumplementu de ispetzificatzione	atributu de su cumplementu de ispetzificatzione	sugetu sutaintesu	predicadu verbale	cumplementu ogetu	cumplementu de matèria

ANÀLISI LÒGICA: “a su libru dd’ant postu una coberta de pedde ”					
a su libru	∅	ddi	ant postu	una coberta	de pedde
cumplementu de tèrmine	sugetu no espressadu	cumplementu de tèrmine	predicadu verbale	cumplementu ogetu	cumplementu de matèria

ANÀLISI LÒGICA: “cussa fèmina tenet unu coro de ferru ”				
cussa	fèmina	tenet	unu coro	de ferru
atributu de su sugetu	sugetu	predicadu verbale	cumplementu ogetu	cumplementu de matèria

ANÀLISI LÒGICA: “su bighinu tuo tenet una fache de sola ”				
su bighinu	tuo	tenet	una fache	de sola
sugetu	atributu de su sugetu	predicadu verbale	cumplementu ogetu	cumplementu de matèria

SU CUMPLEMENTU DE MÈDIU E AINA

Su cumplementu de mèdiu e cussu de aina sunt cumplementos non deretos chi inditant su mèdiu (est a nàrrere sa persone o sa criadura animada) o s’aina (est a nàrrere sa cosa cuncreta o s’entidade astrata) gràtzias a sa cale s’acumprit s’atzione o acontesset su fatu espressadu dae su verbu. Ddu introduint is prepositziones simples “a”, “de”, “cun” o is locutziones prepositzionales “pro mèdiu de”, “gràtzias a”, “pro òpera de”, etc. Respundet a is preguntas “pro mèdiu de chi?”, “pro mèdiu de ite?”. Esempros:

ANÀLISI LÒGICA: “in tempus antigu s’agataiant is làmpadas a carburu ”				
in tempus	antigu	s’agataiant	is làmpadas	a carburu
cumplementu de tempus determinadu	atributu de su cumplementu de tempus determinadu	predicadu verbale	sugetu	cumplementu de aina

ANÀLISI LÒGICA: “custa est una màchina a benzina ”		
custa	est una màchina	a benzina
sugetu	predicadu numenale	cumplementu de aina

ANÀLISI LÒGICA: “semus andados a Casteddu a trenu ”			
(nois)	semus andados	a Casteddu	a trenu
sugetu sutaintesu	predicadu verbale	cumplementu de mòvida a logu	cumplementu de aina

ANÀLISI LÒGICA: “m’at carrargiadu de fàulas ”			
(issu)	at carrargiadu	mi	de fàulas
sugetu sutaintesu	predicadu verbale	cumplementu ogetu	cumplementu de aina

ANÀLISI LÒGICA: “ <i>cussa famìllia bivet de sa limòsina</i> ”			
<i>cussa</i>	<i>famìllia</i>	<i>bivet</i>	<i>de sa limòsina</i>
atributu de su sugetu	sugetu	predicadu verbale	cumplementu de aina

ANÀLISI LÒGICA: “ <i>aberi sa ghenna cun custa crae</i> ”				
<i>(tue)</i>	<i>aberi</i>	<i>sa ghenna</i>	<i>cun crae</i>	<i>custa</i>
sugetu sutaintesu	predicadu verbale	cumplementu ogetu	cumplementu de aina	atributu de su cumplementu de aina

ANÀLISI LÒGICA: “ <i>t’apo a mandare su documentu cun sa posta eletrònica</i> ”					
<i>(deo)</i>	<i>apo a mandare</i>	<i>ti</i>	<i>su documentu</i>	<i>cun sa posta</i>	<i>eletrònica</i>
sugetu sutaintesu	predicadu verbale	cumplementu de tèrmine	cumplementu ogetu	cumplementu de aina	atributu de su cumplementu de aina

ANÀLISI LÒGICA: “ <i>t’apo a mandare su documentu cun Frantziscu</i> ”				
<i>(deo)</i>	<i>apo a mandare</i>	<i>ti</i>	<i>su documentu</i>	<i>cun Frantziscu</i>
sugetu sutaintesu	predicadu verbale	cumplementu de tèrmine	cumplementu ogetu	cumplementu de mèdiu

“**gràtzias a sa Provìntzia** de Arianis apo sighidu su cursu Dischente”

ANÀLISI LÒGICA					
<i>gràtzias a sa Provìntzia</i>	<i>de Arianis</i>	<i>(deo)</i>	<i>apo sighidu</i>	<i>su cursu</i>	<i>Dischente</i>
cumplementu de aina	cumplementu de denominatzione	sugetu sutaintesu	predicadu verbale	apostizione de su compl. ogetu	cumplementu ogetu

ANÀLISI LÒGICA: “ <i>pro òpera de s’Ispìritu Santu s’est incarnadu in su sinu de sa Virgine Maria</i> ”					
<i>Pro òpera de s’Ispìritu Santu</i>	<i>(Issu)</i>	<i>s’est incarnadu</i>	<i>in su sinu</i>	<i>de Maria</i>	<i>Virgine</i>
cumplementu de mèdiu	sugetu sutaintesu	predicadu verbale	c. de istadu in logu	c. de ispetzificatzione	apostizione de su c. de ispetzificatzione

SU CUMPLEMENTU DE MANERA

Su cumplementu de manera est unu cumplementu non deretu chi inditat comente totu s’acumprìt un’atzione o acontesset unu fatu o una tzircustàntzia. Ddu introduint is prepositziones “a”, “cun”, “segundu”, etc., e locutzones prepositzionales che a “sena de”, “a sa moda de”, “in cunforma a”, “a tenore de”, etc. Respundet a is preguntas “in cale manera?”, “comente?”. Si podet espressare cun avèrbios de manera o cun locutzones averbiales (“*ino-ghe si papat **bene***”; “*camina **in presse***”; “*sa màchina s’est posta **de traessu***”; “*a dolu mannu, ddoe depo andare deo*”) o fintzas cun agetivos chi tenent balore de avèrbiu (“*su pùblicu at ascurtadu sa cunferèntzia **tzitidu***”). Esempros:

ANÀLISI LÒGICA: “dd’at cravadu a fortza ”			
(issu/issa)	at cravadu	ddu	a fortza
sugetu	predicadu verbale	cumplementu ogetu	cumplementu de manera

ANÀLISI LÒGICA: “in ristorante amus papadu malloreddos a sa campidanesa ”				
in ristorante	(nois)	amus papadu	malloreddos	a sa campidanesa
cumplementu de istadu in logu	sugetu sutaintesu	predicadu verbale	cumplementu ogetu	cumplementu de manera

ANÀLISI LÒGICA: “is dischentes traballant cun cussèntzia ”		
is dischentes	traballant	cun cussèntzia
sugetu	predicadu verbale	cumplementu de manera

ANÀLISI LÒGICA: “onniunu bivet a tenore de is possibilidades suas”			
onniunu	bivet	a tenore de is possibilidades	suas
sugetu	predicadu verbale	cumplementu de manera	atributu de su cumplementu de manera

SU CUMPLEMENTU DE ORÌGINE E PROVENIÈNTZIA

Su cumplementu de orìgene e cussu de provenièntzia sunt complementos non deretos chi inditant s’orìgene o sa provenièntzia de una persone o de una cosa siat cun sinnificadu literale siat cun sinnificadu figuradu e, a diferèntzia de su cumplementu de mòvida dae unu logu, no espressant s’idea de movimentu. Dipendent dae verbos che a “nàschere”, “èssere de”, etc., o dae agetivos chi tenent sinnificadu simile (“originàriu”, etc.). Ddos introduint is prepositziones simples “de” e “dae” e respudent a sa pregunta “(originàriu) de in ue?”. Esempros:

ANÀLISI LÒGICA: “cussa pitzoca est nàschida dae famiglia nòbile”				
cussa	pitoca	est nàschida	dae famiglia	nòbile
atributu de su sugetu	sugetu	predicadu verbale	cumplementu de origine	atributu de su cumplementu de origine

ANÀLISI LÒGICA: “su frùmene Tirsu naschet dae Punta Pianedda , in su pranu de Buddusò”					
su frùmene	Tirsu	naschet	dae Punta Pianedda	in su pranu	de Buddusò
apostizione de su sugetu	sugetu	predicadu verbale	cumplementu de origine	cumplementu de istadu in logu	cumplementu de denominazione

ANÀLISI LÒGICA: “sa limba sarda protzedet dae su latinu ”			
sa limba	sarda	protzedet	dae su latinu
sugetu	atributu de su sugetu	predicadu verbale	cumplementu de origine

ANÀLISI LÒGICA: “at bintu s’apaltu una dita de Bergamo ”			
una dita	de Bergamo	at bintu	s’apaltu
sugetu	cumpl. de provenièntzia	predicadu verbale	cumplementu ogetu

SU CUMPLEMENTU DE CUMPARÀNTZIA

Su complementu de cumparàntzia est unu complementu non deretu chi espressat su de duos elementos de una cumparàntzia. Difatis un'agetivu o un'avèrbu de gradu cumparativu faghent nàschere semper una cumparàntzia intra de duas cosas, duas persones, duas criaduras animadas, duas calidades, etc. Ddu introduint sa prepositzione simple “de” (cun is cumparativos de maioria e de minoria), sa locutzione congiuntivale “chi nono” (cun sa cumparàntzia intra de agetivos, verbos o avèrbios), is locutzones congiuntivales “comente a” o “che a” (cun is cumparativos che a pare), sa locutzione averbiale “cantu a” (cun is cumparativos che a pare). Respundet a is preguntas “(prus o mancu) de chi?”, “(prus o mancu) de ite?”, “cantu a chi?”, “cantu a ite?”, “comente/che a chi?”, “comente/che a ite?”, etc. Esempros:

ANÀLISI LÒGICA: “Clara est prus bella de sa sorre ”			
Clara	est bella	prus	de sa sorre
sugetu	predicadu numenale	avèrbu	cumplementu de cumparàntzia

ANÀLISI LÒGICA: “est mègius custu de nudda ”		
custu	est mègius	de nudda
sugetu	predicadu numenale	cumplementu de cumparàntzia

ANÀLISI LÒGICA: “custa meighina noa m’at fatu prus male chi nono bene ”						
custa	meighina	noa	at fatu male	mi	prus	chi nono bene
atributu de su sugetu	sugetu	atributu de su sugetu	predicadu verbale	cumplementu de tèrmine	avèrbu	cumplem. de cumparàntzia

ANÀLISI LÒGICA: “su vigile urbanu est abbastu che a su cumandante ”			
su vigile	urbanu	est abbastu	che a su cumandante
sugetu	atributu de su sugetu	predicadu numenale	cumplementu de cumparàntzia

ANÀLISI LÒGICA: “custu tzimentu est tostu cantu a cuddu ”			
custu	tzimentu	est tostu	cantu a cuddu
atributu de su sugetu	sugetu	predicadu numenale	cumplementu de cumparàntzia

SU CUMPLEMENTU PARTITIVU

Su complementu partitivu est unu complementu non deretu chi inditat su totu de su cale su faeddu chi ddu introduit espressat sa parte. Podet dipèndere dae unu nùmene chi inditat cantidade (“filera”, “grupu”, “chedda”, etc.: “sa minoria at presentadu una filera **de emendamentos**”), dae unu numenale (“oto **de is dischentes** ant lèghidu su libru”), dae unu pronùmene interrogativu (“chi, **intra de is mammas**, no at retzidu sa tzirculare?”), dae un'agetivu interrogativu (“cale frore, **intra de totus**, t’agradat de prus?”), dae unu pronùmene non definidu (“pagos **de is pitzocheddos** si ponent su cascu”), dae un'avèrbu de cantidade (“dia chèrrere unu pagheddu **de su dinari suo**”), dae unu superlativu relativu (“su prus bravu **intra de nois** at a bìnchere”). Sighit sa prepositzione simple “de” o sa locutzione prepositzionale “intra de” e

respundet a is preguntas “intra de chi?”, “intra de ite?”. Cando tenet su sinnificadu de “intra de custos/issos” o “intra de custas/issas”, su complementu partitivu ddu podet espressare fintzas sa partighedda pronumemale “nde”: Esempros:

ANÀLISI LÒGICA: “depia fàghere tropu telefonadas: nde apo fatu dòighi isceti”								
(deo)	depia fàghere	tropu	telefonadas:	(deo)	nde	apo fatu	dòighi	isceti
sugetu sutaintesu	predicadu verbale	atributu de su compl. ogetu	complementu ogetu	sugetu sutaintesu	compl. partitivu	predicadu verbale	compl. de cantidade	avèrbiu

ANÀLISI LÒGICA: “eris apo comporadu tres chilos de pira ”					
eris	(deo)	apo comporadu	tres	chilos	de pira
complementu de tempus determinadu	sugetu sutaintesu	predicadu verbale	atributu de su compl. ogetu	cumple-mentu ogetu	complementu partitivu

ANÀLISI LÒGICA: “ de is amigos nostros , unos cantos non si sunt presentados”			
de is amigos	nostros	unos cantos	non si sunt presentados
compl. partitivu	atributu de su compl. partitivu	sugetu	predicadu verbale

SU CUMPLEMENTU DE PENA

Su complementu de pena est unu complementu non deretu chi inditat sa pena, sa punitzione, sa cundenna imposta a calicunu. Dipendet dae verbos che a “cundennare”, “punire”, “multare”, etc., o dae sustantivos chi tenent sinnificadu simile (“cundenna”, “pena”, “punitzione”, “multa”, “contraventzione”, etc.). Ddu introduint is prepositziones simples “a”, “cun”, “de”, “pro”, segundu comente cumandant is verbos o is nùmenes dae is cales dipendet. Respundet a is preguntas “(cundennadu) a cale pena?”, “(multadu) de cantu?”, etc. Esempros:

ANÀLISI LÒGICA: “a Fulanu, dd’ant cundennadu a sete annos de presone”					
a Fulanu	Ø	ddu	ant cundennadu	a sete annos	de presone
complementu ogetu	sugetu no espressadu	complementu ogetu	predicadu verbale	complementu de pena	complementu de ispetzificatzione

ANÀLISI LÒGICA: “su dirigente dd’at punidu cun sa suspensione ”			
su dirigente	ddu	at punidu	cun sa suspensione
sugetu	compl. ogetu	predicadu verbale	complementu de pena

ANÀLISI LÒGICA: “sa Polizia Munitzipale m’at contraventzionadu de 37 èuros pro sosta proibida”						
sa Polizia	Munitzipale	mi	at contraventzionadu	de 37 èuros	pro sosta	proibida
sugetu	atributu de su sugetu	compl. ogetu	predicadu verbale	compl. de pena	compl. de càusa	atributu de su c. de càusa

ANÀlisi LÒGICA: “su Tribunale cun sa sentèntzia at impostu penas pro otantaghimbe annos ”				
su Tribunale	cun sa sentèntzia	at impostu	penas	pro otantaghimbe annos
sugetu	cumplementu de aina	predicadu verbale	cumplementu ogetu	cumplementu de pena

SU CUMPLEMENTU DE CALIDADE

Su complementu de calidade est unu complementu non deretu chi inditat sa calidade e is piessinnos (fiscos o psicològicos) de una persone o de una cosa. A fitianu dipendet dae nùmenes o ddu introduint is prepositziones simples “a”, “cun”, “de”. Respundet a is preguntas “de ite calidade?”, “de ite ratza?”, “de ite creze?”. Sunt complementos de calidade fintzas tzertas locutzones chi si unint a is verbos “èssere” e “pàrrere” (in custos casos tenent balore predicativu: “su traballu non fiat **de giudu**”). Esempros:

ANÀlisi LÒGICA: “sa tale portaiat una camisa a frores grogos”				
sa tale	portaiat	una camisa	a frores	grogos
sugetu	predicadu verbale	cumplementu ogetu	cumplementu de calidade	atributu de su complementu de calidade

ANÀlisi LÒGICA: “gianteris est bènnida una pitzoca cun una pesada de ogros ispantosa”				
gianteris	est bènnida	una pitzoca	cun una pesada de ogros	ispantosa
cumpl. de tempus determinadu	predicadu verbale	sugetu	cumplementu de calidade	atributu de su complementu de calidade

ANÀlisi LÒGICA: “su para fiat un’òmine cun una barba longa ”			
su para	fiat un’òmine	cun una barba	longa
sugetu	predicadu numenale	cumplementu de calidade	atributu de su complementu de calidade

ANÀlisi LÒGICA: “in su litzeu amus tentu a una professoressa de latinu de balore ”					
in su litzeu	(nois)	amus tentu	a una professoressa	de latinu	de bàlore
cumplementu de istadu in logu	sugetu sutaintesu	predicadu verbale	cumplementu ogetu	cumpl. de ispetzificatzione	cumplementu de calidade

ANÀlisi LÒGICA: “custos cartzones non sunt de moda ”			
custos	cartzones	non sunt	de moda
atributu de su sugetu	sugetu	verbu copulativu	cumplementu de calidade predicativu de su sugetu

SU CUMPLEMENTU DE REMPRASADURA O CÀMBIU

Su complementu de remprasadura o càmbiu est unu complementu non deretu chi inditat sa criadura animada o sa cosa chi sunt remprasadas o cambiadas cun àteras. Ddu introduint is prepositziones “cun” e “pro” o locutzones prepositzionale che a “in tames de”, “in pasa de”,

“imbetzes de”, “a su postu de”, “in logu de”, etc. Respundet a is preguntas “in tames de chi?”, “in tames de ite?”, “pro chi?”, “in pasa de chi?”, “in pasa de ite?”, etc. Esempros:

ANÀLISI LÒGICA: “amus cambiadu su freezer betzu cun unu modellu nou ”					
(nois)	amus cambiadu	su freezer	betzu	cun unu modellu	nou
sugetu sutaintesu	predicadu verbale	cumplementu ogetu	atributu de su compl. ogetu	cumplementu de remprasadura	atributu de su compl. de remprasadura

ANÀLISI LÒGICA: “cudda pòbera fèmina at pagadu pro totus ”					
cudda	pòbera	fèmina	at pagadu	pro totus	
atributu de su sugetu	atributu de su sugetu	sugetu	predicadu verbale	cumplementu de remprasadura	

ANÀLISI LÒGICA: “ pro chi m’ais pigadu?”					
(bois)	pro chi	ais pigadu	mi		
sugetu sutaintesu	cumplementu de remprasadura	predicadu verbale	cumplementu ogetu		

ANÀLISI LÒGICA: “ in pasa de sa minestra dia bòlere unu pratu de arrosu”					
in pasa de sa minestra	(deo)	dia bòlere	unu pratu	de arrosu	
cumplementu de remprasadura	sugetu sutaintesu	predicadu verbale	cumplementu ogetu	cumplementu de ispetzificatzione	

ANÀLISI LÒGICA: “sa collega at allutu su computer meu in tames de su suo ”					
sa collega	at allutu	su computer	meu	in tames de su suo	
sugetu	predicadu verbale	cumplementu ogetu	atributu de su cumplementu ogetu	cumplementu de càmbiu	

SU CUMPLEMENTU DE RELATZIONE

Su cumplementu de relatzione o raportu est unu cumplementu non deretu chi inditat sa persone o sa cosa cun sa cale s’istabilesset unu raportu. Ddu introduint sa prepositzione “cun” e sa locutzione prepositzionale “intra de”. Respundet a is preguntas “intra de chi?”, “intra de cale cosa?”, “cun chi?”, etc. Cando ddu introduit sa prepositzione “cun”, su cumplementu de relatzione si diat pòdere confùndere cun su cumplementu de cumpangia, fintzas pro ite tenent unu sinnificadu sìmile. Cando in sa fràsia est prus forte s’idea de unu raportu, semus in dae in antis de unu cumplementu de relatzione (“apo chertadu **cun mugere mea**”); cando imbetzes sa prepositzione “cun” si diat pòdere remprasare cun is locutzones prepositzionales “paris cun” o “in cumpangia de”, semus in dae in antis de unu cumplementu de cumpangia (“so andadu a Bosa **cun mugere mea**”). Esempros:

ANÀLISI LÒGICA: “ cun is amigos frantzesos non s’intendimus dae tres annos”					
cun is amigos	frantzesos	(nois)	non s’intendimus	dae annos	tres
cumpl. de relatzione	atributu de su compl. de relatzione	sugetu sutaintesu	predicadu verbale	cumpl. de tempus sighidu	atributu de su compl. de tempus sighidu

ANÀLISI LÒGICA: “ <i>intra de s’annu nou e de s’annu betzu non nde pisco diferèntzia peruna</i> ”				
<i>intra de s’annu nou e de s’annu betzu</i>	<i>(deo)</i>	<i>non nde pisco</i>	<i>diferèntzia</i>	<i>peruna</i>
cumplementu de relatzione	sugetu sutaintesu	predicadu verbale	cumplementu ogetu	atributu de su cumpl. ogetu

ANÀLISI LÒGICA: “ <i>intra de is tifosos de su Milan e cussos de s’Inter est sutzèdida una ghera mala</i> ”			
<i>intra de is tifosos de su Milan e cussos de s’Inter</i>	<i>una ghera</i>	<i>mala</i>	<i>est sutzèdida</i>
cumplementu de relatzione	sugetu	atributu de su sugetu	predicadu verbale

IS CUMPLEMENTOS DE CANTIDADE (PESU E MESURA)

Sa definitzione de “*cumplementos de cantidade*” inditat una filera de determinatziones chi espressant una tzerta cantidade (su pesu, sa misura, s’amprària, sa distàntzia, su balore, su prètziu, sa longària, s’artària, su volùmene, sa pressione, sa temperatura, etc.).

Is cumplementos de pesu e de misura espressant cantu pesat o cantu mesurat calicunu o carchi cosa. Dipendent dae verbos che a “*pesare*”, “*mesurare*”, “*tirare*”, etc., o dae agetivos chi tenent sinnificadu sìmile (“*grae*”, “*artu*”, “*ladu*”, “*profundu*”, etc.). Ddus podent introduire sa prepositzione simple “*de*”, locutzione che a “*prus de*” o “*prus pagu de*”, ma a bortas non sunt acumpangiados dae prepositzione o locutzione peruna. Respudent a sa pregunta “(*grae, artu, ladu, profundu*) cantu?”.

Custos duos cumplementos ddos podet espressare fintzas un’avèrbu de cantidade (“*meda*”, “*pagu*”, “*tropu*”, etc.). Esempru: “*a dies de oe si bient pipios meda chi pesant tropu*”. In custos casos si faeddat de cumplementu averbiale de cantidade.

Pro inditare su pesu o sa misura a manera aprossimativa si impreant is avèrbios “*agiomai*”, “*belle*”, o is locutzione averbiales “*in bista de*”, “*pagu prus o mancu*”, etc. Esempros:

ANÀLISI LÒGICA: “ <i>custu sachtu pesat chimbanta chilos</i> ”			
<i>custu</i>	<i>sachtu</i>	<i>pesat</i>	<i>chimbanta chilos</i>
atributu de su sugetu	sugetu	predicadu verbale	cumpl. de cantidade (pesu)

ANÀLISI LÒGICA: “ <i>su filu de su telèfonu tiraiat trintasès metros</i> ”			
<i>su filu</i>	<i>de su telèfonu</i>	<i>tiraiat</i>	<i>trintasès metros</i>
sugetu	cumplementu de ispetzificatzione	predicadu verbale	cumplementu de cantidade (mesura)

ANÀLISI LÒGICA: “ <i>sa funtana de tziu Pascale fiat profunda noe metros</i> ”				
<i>sa funtana</i>	<i>de Pascale</i>	<i>tziu</i>	<i>fiat profunda</i>	<i>noe metros</i>
sugetu	cumplementu de ispetzificatzione	apositzione de su cumplementu de ispetzificatzione	predicadu numenale	cumplementu de cantidade (mesura)

ANÀLISI LÒGICA: “ <i>su sirbone at a àere pesadu agiomai sessanta chilos</i> ”		
<i>su sirbone</i>	<i>at a àere pesadu</i>	<i>agiomai sessanta chilos</i>
sugetu	predicadu verbale	cumplementu de cantidade (pesu)

IS CUMPLEMENTOS DE CANTIDADE (AMPRÀRIA E DISTÀNTZIA)

Su complementu de amprària inditat cantu una cosa est isparta in s'ispàtziu, duncas s'estensione. Dipendet dae verbos che a "s'ispàrghere", "s'istèrrere", "mesurare", "s'isboligare", etc., o dae agetivos chi tenent sinnificadu simile ("mannu", "longu", "ladu", "artu", "profundu", etc.). Ddu podent introduire is prepositziones simples "de" e "pro", locutzione che a "prus de" o "prus pagu de", ma a bortas non est acumpangiadu dae prepositzione o locutzione peruna. Respundet a sa pregunta "(mannu, longu, ladu, artu, profundu, ispartu) cantu?". Su complementu de distàntzia inditat cantu calicunu o carchi cosa est a largu dae unu tzertu logu, pigadu che a puntu de riferimentu. Su tretu si podet fintzas carculare in cunforma a su tempus chi ddoe bolet pro ddu percùrrere. Ddu podent introduire is prepositziones simples "a" e "de", locutzione che a "dae inoghe a", ma a bortas non est acumpangiadu dae prepositzione o locutzione peruna. Respundet a is preguntas "a cale distàntzia?", "a cantu tretu?". Bortas meda a pustis de unu complementu de distàntzia si ddoe atzapat unu complementu de separatzione.

Custos complementos puru ddos podet esprimere fintzas un'avèrbu de cantidade ("meda", "pagu", "tropu", etc.). Esempru: "custa iscrivania est pitica **meda**"; "s'ufitziu est **tropu** a largu dae domo mea". In custos casos fi faeddat de complementu averbiale de cantidade.

Pro inditare s'amprària o sa distàntzia a manera arossimativa si impreant is avèrbios "agio-mai", "belle", o is locutzione averbiales "in bista de", "pagu prus o mancu", etc. Esempros:

ANÀLISI LÒGICA: "custu est un'apostu de bintiduos metros cuadros "			
custu	est un'apostu	de bintiduos metros cuadros	
sugetu	predicadu numenal	compl. de cantidade (amprària)	

ANÀLISI LÒGICA: "su frumene curret galu pro bintidighi chilòmetros "			
su frumene	curret	galu	pro bintidighi chilòmetros
sugetu	predicadu verbale	avèrbu	complementu de cantidade (longària)

ANÀLISI LÒGICA: "su distributore de benzina s'atzapat a tres chilòmetros "			
su distributore	de benzina	s'atzapat	a tres chilòmetros
sugetu	complementu de ispetzificatzione	predicadu verbale	complementu de cantidade (distàntzia)

ANÀLISI LÒGICA: "nos semus acurtziados de seschentos metros a s'obietivu"			
(nois)	nos semus acurtziados	de seschentos metros	a s'obietivu
sugetu sutaintesu	predicadu verbale	complementu de cantidade (distàntzia)	complementu de mòvida a logu

ANÀLISI LÒGICA: "sa mitza est a un'ora de caminu dae inoghe"			
sa mitza	est	a un'ora de caminu	dae inoghe
sugetu	predicadu verbale	complementu de cantidade (distàntzia)	complementu de istesiadura

ANÀLISI LÒGICA: “ <i>dae inoghe a trinta metros atzapas su contadore de s’abba</i> ”				
<i>dae inoghe a trinta metros</i>	<i>(tue)</i>	<i>atzapas</i>	<i>su contadore</i>	<i>de s’abba</i>
cumpl. de cantidade (distàntzia)	sugetu sutaintesu	predicadu verbale	cumplementu ogetu	cumplementu de ispetzificatzione

IS CUMPLEMENTOS DE CANTIDADE (BALORE E PRÈTZIU)

Su cumplementu de balore (o istima) espressat sa valutatzione chi si dat de carchi cosa o de calicunu, siat in sa carrera materiale siat in sa carrera morale. Dipendet dae verbos che a “*bàlere*”, “*cunsiderare*”, “*valutare*”, “*apretziare*”, “*istimare*” (cun su sinnificadu de ‘*apretziare*’ e non de ‘*amare*’), etc.; non ddu introduit prepositzione peruna. S’istima de creze morale su prus de is bortas est espressada cun avèrbios e cun locutzones averbiales che a “*meda*”, “*pagu*”, “*de prus*”, “*prus pagu*”, “*nudda*”, etc. Pro inditare su balore a manera aprossimativa si impreant is avèrbios “*agiomai*”, “*belle*”, o is locutzones averbiales “*in bista de*”, “*pagu prus o mancu*”, etc. Esempros:

ANÀLISI LÒGICA: “ <i>custa àrea fabricàbile dd’ant apretziada otantamila èuros</i> ”						
<i>custa</i>	<i>àrea</i>	<i>fabricàbile</i>	<i>ø</i>	<i>dda</i>	<i>ant apretziada</i>	<i>otantamila èuros</i>
atrib. de su compl. ogetu	cumplementu ogetu	atrib. de su compl. ogetu	sugetu no espressadu	cumpl. ogetu	predicadu verbale	cumpl. de cantidade (prètzio)

ANÀLISI LÒGICA: “ <i>comente a professore non balet nudda</i> ”			
<i>(issu)</i>	<i>comente a professore</i>	<i>non balet</i>	<i>nudda</i>
sugetu sutaintesu	apositzione de su sugetu	predicadu verbale	cumplementu de cantidade (balore)

ANÀLISI LÒGICA: “ <i>custa cannaca balet in bista de tremila èuros</i> ”			
<i>custa</i>	<i>cannaca</i>	<i>costat</i>	<i>in bista de tremila èuros</i>
atributu de su sugetu	sugetu	predicadu verbale	cumplementu de cantidade (prètzio)

SU CUMPLEMENTU VOCATIVU

Su cumplementu vocativu (o de vocatzione) pro nàrrere sa beridade non si diat dèpere cunsiderare che a unu cumplementu: difatis, non cumpletat ne ismànniat sa fràsia. Antis, non faghet nemmancu parte de sa fràsia e format imbetzes unu paru de fràsia numenale autònoma, de forma incurtziada, chi essit isulada dae su cuntestu (cun vîrgolas) a costàgiu (a su cumentzu, in intro o a s’acabu) de un’àtera fràsia, cun sa punna de domandare s’atentu de su destinatàriu de su messàgiu.

Su cumplementu vocativu inditat sa persone, s’animale o sa cosa personificada chi, cando faedamus o iscriimus, numenamus pro dda tzerriare, pro dda invocare, pro ordinare carchi cosa, pro domandare s’atentu suo, etc. Podet èssere formadu dae unu nùmene pròpriu o comune de persona, dae unu nùmene comune impreadu pro inditare una persone, dae unu nùmene

comune de cosa personificada, dae un'agetivu sustantivadu o dae unu pronùmene allocutivu. Prus che totu in poesia, a bortas, ddu podet introduire s'interietzione "o". Esempros:

ANÀLISI LÒGICA: " <i>babbu</i> , ascurta-mi!"			
<i>babbu</i>	<i>(tue)</i>	<i>ascurta</i>	<i>mi</i>
cumentu vocativu	sugetu sutaintesu	predicadu verbale	cumentu ogetu

ANÀLISI LÒGICA: " <i>depimus acabare custu traballu in intro de oe</i> , <i>collegas!</i> "					
<i>(nois)</i>	<i>depimus acabare</i>	<i>custu</i>	<i>traballu</i>	<i>in intro de oe</i>	<i>collegas</i>
sugetu sutaintesu	predicadu verbale	atrib. de su cumplem. ogetu	cumpl. ogetu	cumpl. de tempus determinadu	cumpl. vocativu

ANÀLISI LÒGICA: " <i>custas cosas</i> , <i>amigos</i> , <i>sunt graves!</i> "			
<i>custas</i>	<i>cosas</i>	<i>amigos</i>	<i>sunt graves</i>
atributu de su sugetu	sugetu	cumentu vocativu	predicadu numenale

ANÀLISI LÒGICA: " <i>firma inoghe su pee</i> , o <i>passigeri</i> "				
<i>(tue)</i>	<i>firma</i>	<i>inoghe</i>	<i>su pee</i>	<i>o passigeri</i>
sugetu sutaintesu	predicadu verbale	cumpl. de istadu in logu	cumpl. ogetu	cumentu vocativu

INDITOS BIBLIOGRÀFICOS

De s'anàlisi lògica e de is partes de sa fràsia simple in sa limba sarda, cun sètiu e livellu de profundamentu diferente, nde faeddant:

Eduardo Blasco Ferrer, *Storia linguistica della Sardegna*, Tübingen, Max Niemeyer, 1984.

Eduardo Blasco Ferrer, *La lingua sarda contemporanea*, Casteddu, Edizioni Della Torre, 1986.

Eduardo Blasco Ferrer, *Ello, ellus. Grammatica della lingua sarda*, Nùgoro, Poliedro, 1994.

Eduardo Blasco Ferrer, *Pro Domo. Grammatica essenziale della lingua sarda*, Casteddu, Condaghes, 1998.

Eduardo Blasco Ferrer, *Linguistica sarda. Storia, metodi, problemi*, Casteddu, Condaghes, 2002.

Francesco Corda, *Saggio di grammatica campidanese*, Sala Bolognese, Arnaldo Forni Editore, 1989.

Francesco Corda, *Grammatica moderna del sardo logudorese*, Casteddu, Edizioni Della Torre, 1994.

Michael Allan Jones, *Sintassi della lingua sarda*, Casteddu, Condaghes, 2003.

Pier Luigi La Croce, *Limbas de mesania. Grammatica de su sardu*, Mòguru, PTM Editrice, 2009.

Antonio Lepori, *Gramàtiga sarda po is Campidanesus*, Quartu Sant'Aleni, Edizioni C.R., 2001.

Agata Rosa Maxia, *La grammatica del dialetto cagliaritano*, Casteddu, Edizioni Della Torre, 2010.

Maria Teresa Pinna Catta, *Su sardu gioghendi e studiendi. Po essi meris de sa lingua*, volùmene 2, Casteddu, Condaghes, 2007.

Massimo Pittau, *Grammatica del sardo nuorese*, Bologna, Patron, 1972.

Massimo Pittau, *Grammatica della lingua sarda. Varietà logudorese*, Tàtari, Carlo Delfino, 1991.

Mario Puddu, *Grammàtica de sa limba sarda*, Casteddu, Condaghes, 2008.

Regione Autònoma de Sardigna, *Propostas isperimentales de unos cantos liniamentos grammaticales comunes de sa limba sarda*, sena de logu, sena de data, (http://www.sardegnaecultura.it/documenti/7_108_20090205130352.pdf).

ELEMENTOS DE ANÀLISI LÒGICA	3
Anàlisi grammaticale, anàlisi lògica, anàlisi de su periodu	3
Su sugetu	8
Su predicadu	9
S'attributu	13
S'aposizione	14
Su complementu ogetu	15
Su complementu predicativu de su sugetu	17
Su complementu predicativu de s'ogetu	19
Su complementu de ispetzificatzione	20
Su complementu de tèrmine	21
Su complementu de istadu in logu	22
Su complementu de mòvida a logu	23
Su complementu de mòvida dae logu	24
Su complementu de mòvida peri unu logu	24
Is complementos de mòvida in logu lacanadu e de logu figuradu	25
Su complementu de tempus determinadu	26
Su complementu de tempus sighidu	28
Su complementu de agente	29
Su complementu de càusa	32
Su complementu de càusa efiziente	33
Su complementu de bundàntzia	34
Su complementu de privatzione	34
Su complementu averbiale de logu	35
Su complementu averbiale de manera	36
Su complementu averbiale de tempus	38
Su complementu de istesiadura o separazione	39
Su complementu de argumentu	40
Su complementu de curpa	41
Su complementu de cumpangia e unione	41
Su complementu cuntzessivu	42
Su complementu de giuamentu e disvantàgiu	43
Su complementu de denominazione	44

Su complementu distributivu	45
Su complementu esclamativu	45
Su complementu de esclusione	46
Su complementu de edade	46
Su complementu de iscopu	47
Su complementu de limitazione	47
Su complementu de matèria	48
Su complementu de mèdiu e aina	49
Su complementu de manera	50
Su complementu de orìgine e provenièntzia	51
Su complementu de cumparàntzia	52
Su complementu partitivu	52
Su complementu de pena	53
Su complementu de calidade	54
Su complementu de remprasadura o càmbiu	54
Su complementu de relatzione	55
Is complementos de cantidade (pesu e misura)	56
Is complementos de cantidade (amprària e distàntzia)	57
Is complementos de cantidade (balore e prètziu)	58
Su complementu vocativu	58
INDITOS BIBLIOGRÀFICOS	61

PROVINTZIA DE ARISTANIS
SETORE PROMOTZIONE DE SU TERRITÒRIU

**UFITZIU DE SA LIMBA E
DE SA CULTURA SARDA**

**PRESIDÈNTZIA DE SU
CONSÌGIU DE SOS MINISTROS**

**REGIONE AUTÒNOMA
DE SA SARDIGNA**

